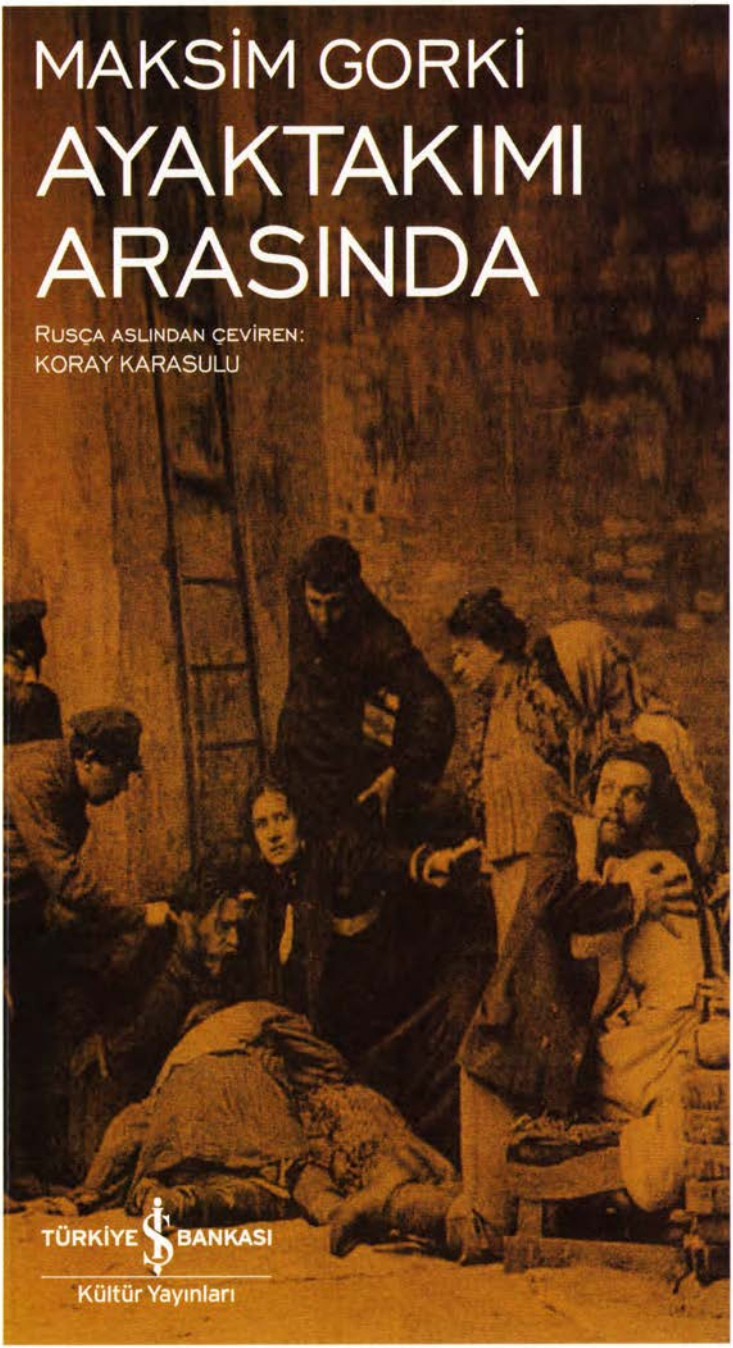
Modern Klasikler Dizisi - 39

MAKSİM GORKİ

AYAKTAKIMI ARASINDA

Rusça aslından çeviren:
KORAY KARASULU

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

MAKSİM GORKİ
AYAKTAKIMI ARASINDA

ÖZGÜN ADI
НА ДНЕ

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2014
SERTİFİKA NO: 40077

EDİTÖR
GAMZE VARIM

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
MEHMET CELEP

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI'NDA
I. BASIM TEMMUZ 2014, İSTANBUL
6. BASIM OCAK 2020, İSTANBUL

ISBN 978-605-332-213-9

BASKI: AYHAN MATBAASI
Mahmutbey Mah. 2622. Sokak No:6/31 Bağcılar/İstanbul
Tel. (0212) 445 32 38 Sertifika No: 44871

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İstiklal Caddesi, Meşelik Sokak No: 2/4 Beyoğlu 34433 İstanbul
Tel. (0212) 252 39 91 Faks (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

ÇEVİREN: KORAY KARASULU

İÜ Rus Dili ve Edebiyatı bölümü mezunudur. Rus edebiyatının kilometre taşları olan Puşkin, Dostoyevski, Tolstoy, Gogol, Gorki gibi yazarların önemli eserlerini Türkçeye çevirdi. Pek çok Rus klasiğinin redaktörlüğünü yaptı. Gogol'den yaptığı *Evlenme* ve *Müfettiş* çevirileri Devlet Tiyatroları, *Ayaktakımı Arasında* çevirisiyse İstanbul Şehir Tiyatroları tarafından sahnelendi. Dostoyevski'den yaptığı *Kumarbaz* çevirisiyle Dil Derneği 2014 Ömer Asım Aksoy Çeviri Ödülü'nü kazandı.

Modern
Klasikler
Dizisi -39

Maksim Gorki

Ayaktakımı Arasında

Rusça aslından
çeviren: Koray Karasulu

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Konstantin Petroviç Pyatnitski'ye

Kişiler

MİHAİL İVANOV KOSTİLYEV
(Pansiyon işletmecisi, 54 yaşında)
VASİLİSA KARPOVNA
(Eşi, 26 yaşında)
NATAŞA
(Vasilisa'nın kız kardeşi, 20 yaşında)
MEDVEDYEV
(Vasilisa ile Nataşa'nın amcası, polis, 50 yaşında)
VASKA PEPEL
(28 yaşında)
ANDREY MİTRİÇ KLEŞÇ
(Çilingir, 40 yaşında)
ANNA
(Karısı, 30 yaşında)
NASTYA
(24 yaşında genç bir kız)
KVAŞNİYA
(Pelmen satıcısı, 40 yaşlarında)
BUBNOV
(Şapkacı, 45 yaşında)
BARON
(33 yaşında)
SATİN
(40 yaşlarında)

AKTÖR
(40 yaşlarında)
LUKA
(Gezgin, 60 yaşında)
ALYOŞKA
(Ayakkabıcı 20 yaşında)
EĞRİ KURSAK
(Hamal)
TATAR
(Hamal)

İsimleri ve replikleri olmayan birkaç serseri

AYAKTAKIMI ARASINDA

I. Perde

Mağarayı andıran bir bodrum katı. Sıvaları dökülmüş, tonozları islenmiş bir tavan. Işık yukarıdan aşağıya doğru, seyirciler tarafındaki kare bir pencereden vurmaktadır. Sağ köşede ince tahta perdelerle sahneden ayrılan Pepel'in odası ve bu odanın kapısının yanında da Bubnov'un sediri bulunmaktadır. Sol köşede büyük bir Rus sobası; onun solunda da Kvaşniya, Baron ve Nastya'nın yaşadığı mutfağa açılan, duvara gömülü bir kapı. Sobayla kapının arasında, kirli basma perdelerin ardına gizlenmiş geniş bir karyola vardır. Bütün duvarlar ranzalarla kaplıdır. Ön planda soldaki duvarın önünde üzerine örsle bir mengene tutturulmuş bir kütük parçası ve yanında daha küçük bir kütük vardır. Kleşç küçük kütükte örsün karşısına oturmuş, anahtarları eski kilitlere uydurmaya çalışmaktadır. Ayağının yanında, tel halkalar geçirilmiş türlü şekillerde iki anahtar destesi, yamuk yumuk bir semaver, çekiç ve eğeler vardır. Odanın tam ortasında kocaman bir masa, iki sıra ve bir tabure; hepsi de boyasız ve kirlidir. Kvaşniya ev işleriyle uğraşmaktadır; Baron bir kara ekmek parçasını gevelemekte, Nastya ise tabureye ilişmiş dirsekleri masaya dayalı, yırtık bir kitabı okumaktadır. Perdenin arkasındaki yatakta yatan Anna aralıksız öksürür. Bubnov sedirinde oturmuş, dizleri arasında sıkıştırdığı bir şapka kalıbına eski pantolonlardan sökülmüş parçalar uydurmaya uğraşmaktadır. Yanı başında kasket siperlikleri,

muşamba parçaları ve paçavrayla dolu, kartondan eski bir şapka kutusu vardır. Satin yeni uyanmıştır; yatağından kalkmaksızın homurdanır. Sobanın üzerinde görünmeyen Aktör gürültü çıkarıp öksürür. İlkbahar başları. Sabah.

BARON

Ondan sonra?

KVAŞNİYA

Olmaz diyorum ya canım, git başımdan! Dediğim gibi tecrübeliyim... artık yaş tahtaya basmam, kocaya falan varmam bir daha!

BUBNOV

(*Satin'e.*)

Sen niye domuz gibi homurdanıyorsun?

(*Satin homurdanmayı sürdürür.*)

KVAŞNİYA

Çünkü ben –bana bak– özgür bir kadınım, başıma buyruğum; beni elin herifine köle yapacak bir belgeye imza falan atmam! İsterse Amerikalı bir prens olsun, yine de kocaya varmam!

KLEŞÇ

Atma be!

KVAŞNİYA

Nee?

KLEŞÇ

Atma diyorum! Abramka'yla evleneceksin...

BARON

(*Nastya'nın kitabını kapıp ismini okur.*)

"Kederli Aşk".

(*Bir kahkaha atar.*)

NASTYA

(*Elini uzatarak.*)

Ver... ver şunu! Ya, oynamasana!

(*Baron kitabı havada sallayarak ona bakar.*)

KVAŞNİYA

(*Kleşç'e.*)

Seni teke kılıklı seni! Ne atması! Ne cüretle benimle böyle edepsiz konuşursun?

BARON

(*Kitapla Nastya'nın kafasına vurarak.*)

Sen aptalın tekisin Nastka...

NASTYA

(*Kitabı çekip alır.*)

Ver şunu!

KLEŞÇ

Hanımefendiyi sevsinler! Tek istediğin Abramka'yla evlenmek...

KVAŞNİYA

Elbette! Bir o eksikti zaten! Sen canını çıkardığın kendi karına bak...

KLEŞÇ

Sus be kart kancık! O seni ilgilendirmez.

KVAŞNİYA

Ya, ya! Gerçekleri kaldıramıyorsun tabii!

BARON

Hah başladı! Nastka nerdesin?

NASTYA

(*Kafasını kitaptan kaldırmadan.*)

Ha? Git be!

ANNA

(*Kafasını perdeden uzatarak.*)

Günün başlangıcına bak! Tanrı aşkına... bağırmayın... küfretmeyin!

KLEŞÇ

Bu da başladı!

ANNA

Her gün de olmaz ki... bırakın bari huzur içinde öleyim!

BUBNOV

Gürültü ölüme engel olmaz...

KVAŞNİYA

(*Anna'ya yaklaşarak.*)

Yahu bu canavarla yaşamayı nasıl becerdin anacığım?

ANNA

Bırak... boş ver...

KVAŞNİYA

Ah, ah! Ah zavallı kadıncağız! Göğsün nasıl, daha iyice misin bari?

BARON

Kvaşniya! Haydi pazara...

KVAŞNİYA

Dur, gideriz birazdan!

(*Anna'ya.*)

Sıcak pelmen* ister misin?

ANNA

Gerek yok... sağ olasın! Yemeği ne yapayım?

KVAŞNİYA

Ama yemelisin... Sıcacık bak, göğsüne iyi gelir. Bir kâseye koyup bırakayım... istediğin zaman yersin! Haydi gidelim efendi!

(*Kleşç'e.*)

Ah seni şeytan...

(*Mutfağa geçer.*)

ANNA

(*Öksürerek.*)

Tanrım...

BARON

(*Nastya'nın ensesini hafifçe dürter.*)

Bırak şunu be aptal!

NASTYA

(*Homurdanır.*)

Çek git... ne zararım var sana?

(*Baron ıslık çalarak Kvaşniya'nın ardından çıkar.*)

---

* Küçük hamur parçalarına sarılmış kıyma. (ç.n.)

SATİN

(*Sedirinden kalkarak.*)

Dün gece beni kim dövdü?

BUBNOV

Senin için fark eder mi?

SATİN

Etmez de... niye dövdüler ki?

BUBNOV

Kâğıt oynamış mıydın?

SATİN

Oynadım...

BUBNOV

O yüzden dövmüşlerdir...

SATİN

Alçaklar...

AKTÖR

(*Sobanın üzerinden kafasını uzatarak.*)

Bir gün seni döve döve gebertecekler...

SATİN

Seni odun kafalı!

AKTÖR

Neden?

SATİN

İki kere ölünmez de ondan.

AKTÖR

(*Biraz düşündükten sonra.*)

Anlamadım... Niye ölünmezmiş?

KLEŞÇ

Kalk artık şu sobanın üstünden de odayı toparla... niye tembellik ediyorsun?

AKTÖR

Seni ilgilendirmez...

KLEŞÇ

Vasilisa gelince gösterir sana kimi ilgilendirdiğini...

AKTÖR

Şeytan alsın Vasilisa'yı! Bugün temizlik sırası Baron'da... Hey Baron!

BARON

(*Mutfaktan çıkarken.*)

Vaktim yok... Kvaşniya ile pazara gidiyorum.

AKTÖR

Bana ne... Zindana bile gitsen umurumda değil... süpürme sırası sende. Başkasının yerine çalışamam...

BARON

Cehenneme git o zaman! Nastyonka süpürür... Hey kederli aşk! Uyan!

(*Kitabı Nastya'dan kapar.*)

NASTYA

(*Ayağa fırlayarak.*)

Derdin ne senin? Ver şunu iblis! Bir de soylu olacak...

BARON

(*Kitabı verir.*)

Nastya, ortalığı benim yerime süpürürsün değil mi?

NASTYA

(*Mutfağa giderken.*)

Ya, çok da meraklıydım sana...

KVAŞNİYA

(*Mutfak kapısından Baron'a.*)

Hey geliyor musun? Sensiz de hallederim gerçi... Hey Aktör, süpürüver sen de canım... eline yapışmaz ya!

AKTÖR

Hep ben, hep ben... hiç anlamıyorum...

BARON

(*Bir saka sırığının ucuna takılı sepetlerle mutfaktan çıkar. Sepetlerde üstleri bir paçavrayla örtülmüş pelmenler vardır.*)

Bugün ağırlaşmışlar nedense...

SATİN

Baron olarak doğmanın yararları işte...

KVAŞNİYA

(*Aktör'e.*)

Bana bak, süpür şurayı!

(*Baron'u önüne katarak çıkar.*)

AKTÖR

(Sobanın *üzerinden inerken.*)

Toz yutmak sağlığıma zararlı.

(*Çalımla.*)

Organizmam alkolden yeterince zehirlendi zaten.

(*Sedire oturarak düşünceye dalar.*)

SATİN

Organizma... org...

ANNA

Andrey Mitriç...

KLEŞÇ

Ne var?

ANNA

Kvaşniya bana pelmen bırakacaktı... Al da ye.

KLEŞÇ

(*Ona yaklaşarak.*)

Sen yemeyecek misin?

ANNA

İstemiyorum... Hem yemeği ne yapayım? Sen çalışıyorsun... yemen gerek.

KLEŞÇ

Korkuyor musun? Korkma... belki daha...

ANNA

Git ye! Benim durumum ağır... anlaşılan yakında...

KLEŞÇ

(*Uzaklaşarak.*)

Daha neler! Belki de toparlanırsın... oluyor böyle şeyler!

(*Mutfağa geçer.*)

AKTÖR

(*Uykudan uyanmış gibi, yüksek sesle.*)

Dün klinikteki doktor bana, "Sizin organizmanız alkolden tamamen zehirlenmiş," dedi...

SATİN

(*Sırıtarak.*)

Orgun yani...

AKTÖR

(*Ayak direr.*)

Org değil be; or-ga-niz-ma!

SATİN

Sicambre...

AKTÖR

(*Elini ona sallar.*)

Saçmalama be! Ben ciddi bir şeyden söz ediyorum. Organizmanın zehirlenmesi... ortalığı süpürüp toz yutmamın zararlı olduğu anlamına gelir...

SATİN

Makrobiyotik... hah!

BUBNOV

Ne diyorsun be?

SATİN

Laf işte... Dahası da var: Trans-sandantal...

BUBNOV

O da ne?

SATİN

Bilmiyorum... unutmuşum.

BUBNOV

E, niye söylüyorsun o zaman?

SATİN

Hiç, öylesine... Gına geldi bütün bu kelimelerden... bıktım bütün kelimelerden! Her birini bin defa duymuşumdur herhalde...

AKTÖR

"Hamlet" oyununda da vardır ya: "Kelimeler, kelimeler, kelimeler!" Güzel eserdir! Ben mezarcıyı oynardım...

KLEŞÇ

(*Mutfaktan çıkarken.*)

Süpürgeciyi de oynayacak mısın yakınlarda?

AKTÖR

Sus be...

(*Göğsünü yumruklayarak.*)

"Ophelia! Ah... beni de an dualarında!"

(*Sahne ardında, uzaktan boğuk sesler, çığlıklar, polis düdükleri duyulur. Kleşç işinin başına oturur ve eğesini gıcırdatmaya başlar.*)

SATİN

Anlaşılmaz, nadir kullanılan kelimeleri severim... küçükken telgrafçıda çalışırdım... çok kitap okudum.

BUBNOV

Yani sen telgrafçı mıydın?

SATİN

Evet...

(*Gülümser.*)

Öyle güzel kitaplar... öyle ilginç kelimeler vardır ki... Ben kültürlü biriydim... Biliyor muydun?

BUBNOV

En az yüz kere duymuşumdur! Kültürlüymüş... çok da önemliydi sanki! Ben de kürkçüydüm; kendi dükkânım da vardı. Kollarım boyadan sapsarı olurdu... Kürk boyardım birader, dirseklerime dek sarıya bulanırdım! Sarı boyayı ölene dek ellerimden çıkaramayacağımı sanırdım. Ama şimdi ellerim... çirkefe bulandı!

SATİN

Ya sonra?

BUBNOV

Sonrası yok...

SATİN

Ne diye anlattın o zaman?

BUBNOV

Öylesine işte... İlla bir ana fikir istiyorsan, derini boyasan da boyamasan da her şey silinir gider... her şey!

SATİN

Off... Kemiklerim sızlıyor!

AKTÖR

(*Dizlerini göğsüne çekerek oturur.*)

Eğitim falan boş iş; önemli olan yetenektir. Eskiden bir aktör tanırdım... Rollerini heceleyerek okurdu ama karakterini öyle bir oynardı ki, izleyicilerin hayranlık dolu alkışlarıyla tiyatro sarsılır, yıkılırdı adeta...

SATİN

Bubnov bir beşlik versene!

BUBNOV

Topu topu iki kapiğim var zaten...

AKTÖR

Kahramana da gereken şey yetenektir diyorum. Yetenek kendine, kendi gücüne inançtır...

SATİN

Bir beşlik ver, yetenekli, kahraman, timsah, hatta komiser olduğuna bile inanırım... Kleşç sen versene bir beşlik!

KLEŞÇ

Cehennemin dibine git! Senin gibileri çok gördüm...

SATİN

Niye sövüyorsun? Tek kuruşunun bile olmadığını biliyoruz elbet...

ANNA

Andrey Mitriç, nefesim daralıyor...

KLEŞÇ

Ne yapsak ki?

BUBNOV

Avlu kapısını aç...

KLEŞÇ

Pekâlâ! Sen kurulmuşsun kerevete, bense yerde... Yer

değiştirelim bakalım da sıkıysa sen aç kapıyı... Zaten üşütmüşüm yeterince...

BUBNOV

(*Sakince.*)

Bana lazım değil ki, karın istiyor...

KLEŞÇ

(*Somurtarak.*)

Herkesin her istediği olsaydı...

SATİN

Kafam zonkluyor... ah! Neden insanlar birbirlerinin kafasına vurur?

BUBNOV

Yalnız kafaya değil, her yerine vururlar.

(*Ayağa kalkar.*)

Gidip tire alayım... Ev sahipleri de nedense hâlâ görünmediler bugün. Geberip gittiler galiba...

(*Çıkar. Anna öksürür. Satin ellerini ensesinde kavuşturarak uzatır.*)

AKTÖR

(*Üzüntüyle çevresine bakınıp Anna'ya yaklaşır.*)

Neyin var? Fenalaştın mı?

ANNA

Nefes alamıyorum.

AKTÖR

Seni avluya çıkarayım mı, ister misin? Haydi kalk.

(*Kadının kalkmasına yardım eder; omuzlarına eski püskü bir şeyler örter ve ona destek olarak avluya çıkarır.*)

Haydi, haydi toparlan biraz! Bak ben de hastayım, alkolden zehirlendim...

KOSTİLYEV

(*Kapıda beliriverir.*)

Gezmeye mi gidiyorsunuz? Güzeller güzeli dilber ile yağız delikanlı...

AKTÖR

Yol versene... Hastalar geliyor, görmüyor musun?

KOSTİLYEV

Geç bakalım geç...

(Bir ilahi mırıldanarak kuşkuyla pansiyona bir göz atar ve Pepel'in odasından bir ses duymuş gibi başını o yana çevirir. Kleşç yan gözle ev sahibini izlerken hırsla anahtarları şıngırdatıp, eğesini gıcırdatır.)

Gıcırdatıyorsun ha?

KLEŞÇ

Ne?

KOSTİLYEV

Gıcırdatıyor musun, diyorum...

(Kısa bir sessizlik.)

Eee, sahi... ne soracaktım ben?

(Çabucak fısıltıyla.)

Karım burada mıydı?

KLEŞÇ

Görmedim.

KOSTİLYEV

(Usulca Pepel'in kapısına sokulur.)

Ayda iki rubleye ne çok yerimi işgal ediyorsun be! Şu karının yatağı... kendin... neyse! Yeminle en az beş rublelik yer! Kiranı elli kapik artırmak lazım...

KLEŞÇ

Oldu olacak sık gırtlağımı da boğ bari... Gebermen yakın ama aklın hâlâ elli kapikte...

KOSTİLYEV

Niye boğayım ki? Ne işime yarar? Tanrı seni korusun, sağlıklı bir yaşam sür... Ben de kiranı elli kapik artırayım ki kandile yağ alayım... Sonra da kutsal ikonaların önünde yakarım... Benim günahlarım silinirken seninkiler de affedilir işte. Ah Andryuşka, sen ne kötü bir adamsın böyle! Karın senin yüzünden eriyip gidiyor... Kimsenin

seni sevdiği, saydığı yok. İşin gücün şunu gıcırdatıp milleti rahatsız etmek...

KLEŞÇ

(*Bağırarak.*)

Derdin ne senin... canımı sıkmaya mı geldin?

(*Satin gürültüyle homurdanır.*)

KOSTİLYEV

(*İrkilir.*)

Aman Tanrım...

AKTÖR

(*Girer.*)

Kadıncağızı sarıp sarmalayıp avluya oturttum.

KOSTİLYEV

İyi adammışsın birader! Sevabının karşılığını görürsün...

AKTÖR

Ne zaman?

KOSTİLYEV

Öbür dünyada elbette kardeşim... Bu dünyadaki amellerimizin hepsi orada dikkate alınacak.

AKTÖR

Bu sevabın karşılığını sen veriversen burada, ha?

KOSTİLYEV

Nasıl vereceğim?

AKTÖR

Borcumun yarısını silerek...

KOSTİLYEV

He, he! Çok şakacısın çocuğum, hep şaka edersin zaten... Kalpten gelen bir iyiliğin karşılığı parayla ödenir mi hiç? İyilik bütün nimetlerden üstündür. Bana olan borcuna gelince, adı üzerinde borç, görev demektir! Yani mutlaka ödemelisin... Bana, bu ihtiyarcığa yapacağın iyiliğin de karşılığını beklememelisin.

AKTÖR

Ne kurnazmışsın ihtiyar...

(*Mutfağa geçer. Kleşç ayağa kalkıp avluya çıkar.*)

KOSTİLYEV

Senin gürültücü sıvıştı bak. He, he! Hiç sevmiyor beni.

SATİN

Kim sever seni şeytandan başka?

KOSTİLYEV

(*Sırıtır.*)

Haydi oradan seni küfürbaz! Oysa ben hepinizi seviyorum... Hepinizi talihsiz, tükenmiş, işe yaramaz kardeşlerim gibi görüyorum...

(*Çabucak.*)

... Vaska evde mi?

SATİN

Git bir bak...

KOSTİLYEV

(*Kapıya yaklaşıp tıklatır.*)

Vasya!

(*Aktör mutfak kapısında görünür, bir şeyler yemektedir.*)

PEPEL

Kim o?

KOSTİLYEV

Benim Vasya... ben.

PEPEL

Ne istiyorsun?

KOSTİLYEV

(*Hafifçe geriler.*)

Açsana yahu...

SATİN

(*Kostilyev'e bakmaksızın.*)

Açardı ama kadın içeride.

(*Aktör kıkırdar.*)

KOSTİLYEV

(*Endişeli, alçak sesle.*)

Ne? Kim var içerde? Ne dedin sen?

SATİN

Ha? Bana mı soruyorsun?

KOSTİLYEV

Ne dedin?

SATİN

Hiç işte, öyle kendi kendime...

KOSTİLYEV

Bana bak birader! Şakanın da bir sınırı vardır ama!

(*Sertçe kapıyı çalar.*)

Vasili!

PEPEL

(*Kapıyı açar.*)

Ne? Niye rahatsız ediyorsun beni?

KOSTİLYEV

(*Odaya bir göz atarak.*)

Ben... şey işte...

PEPEL

Parayı mı getirdin?

KOSTİLYEV

Seninle bir iş görüşecektim...

PEPEL

Parayı mı getirdin?

KOSTİLYEV

Ne parası? Dinle, bak...

PEPEL

Saatin parası olan yedi ruble. Ee?

KOSTİLYEV

Ne saati Vasya? Bak şimdi, sen...

PEPEL

Ah ben sana gösteririm gününü! Daha dün akşam sana tanıklar önünde on rubleye sattım saati... Kalan yediyi sökül haydi! Ne kırpıyorsun çipil gözlerini? Hem buralarda dolanıp insanların huzurunu kaçırıyorsun hem de işini bilmiyorsun...

KOSTİLYEV

Şşş! Kızma Vasya... hem o saat...

SATİN

Çalıntıydı...

KOSTİLYEV

(*Sertçe.*)

Ben çalıntı mal almam... Ne cüretle...

PEPEL

(*Kostilyev'i omuzlarından kavrar.*)

Ne diye beni rahatsız ediyorsun? Ne istiyorsun?

KOSTİLYEV

Hiç... hiçbir şey... Tamam gidiyorum işte. Madem sen böyle...

PEPEL

Defol, git parayı getir!

KOSTİLYEV

(*Çıkarken.*)

Ne terbiyesiz insanlar! Ay, ay...

AKTÖR

Komediye bak!

SATİN

Ne güzel işte! Tam sevdiğim türden...

PEPEL

Ne işi varmış burada?

SATİN

(*Güler.*)

Anlamadın mı? Karısını arıyor... niye gebertmiyorsun şu herifi Vasili?!

PEPEL

O sefil herif için yaşamımı mı mahvedeyim?

SATİN

Sen işini bilirsin. Hem Vasilisa ile evlenip ev sahibimiz olurdun...

PEPEL

Başka emrin? Siz içki için yalnız malımı mülkümü değil,

beni bile meyhaneye rehin verirsiniz be!

(*Bir yatağa oturur.*)

Kart şeytan ne olacak.. Uyandırdı. Ne de güzel rüya görüyordum: Balık tutuyormuşum, oltama kocaman bir çupra takılmış! Öyle kocamandı ki, böylesi ancak rüyada olur... Neyse işte, oltayı topluyorum, bir yandan da misinayı koparacak diye ödüm kopuyor! Tam kepçeyi hazırlamıştım ki...

SATİN

Çupra değil, Vasilisa'ymış!

AKTÖR

Vasilisa'yı çoktan yakaladı ya canım...

PEPEL

(*Öfkeyle.*)

Sizi de Vasilisa'yı da şeytan alsın!

KLEŞÇ

(*Avludan gelir.*)

Dışarısı zehir gibi...

AKTÖR

Anna'yı niye getirmedin? Donacak kadın...

KLEŞÇ

Nataşa onu mutfağa götürdü.

AKTÖR

İyi de ihtiyar kovalar onları...

KLEŞÇ

(*İşinin başına oturur.*)

O zaman Nataşka da geri getirir...

SATİN

Vasili! Bir beşlik versene...

AKTÖR

(*Satin'e.*)

Ne beşliği yahu! Vasya sen yirmi kapik ver iyisi mi...

PEPEL

Hemen vereyim de bir rubleye kadar çıkmayın... Na işte al!

SATİN

Vay be! Şu dünyada hırsızlardan iyisi yok yemin ederim!

KLEŞÇ

(*Kaşlarını çatar.*)

Para kazanmaları kolay tabii... Çalışmıyorlar ki.

SATİN

Nice insan kolay yoldan para buluyor, ama paradan ayrılmak çok azına kolay gelir. Çalışmak ha? İş bana keyif verseydi olurdu, çalışırdım belki... Evet! Belki! Emek keyif veriyorsa yaşam da güzeldir! Ama emek zorunluluk olmuşsa yaşam da esarete döner!

(*Aktör'e.*)

Haydi Sardanapalus, gidelim!

AKTÖR

Gidelim Nebukadnessar! Kırk bin ayyaş kadar içeceğim...

(*Çıkarlar.*)

PEPEL

(*Esner.*)

Ee, karın nasıl?

KLEŞÇ

Görünüşe göre bir ayağı çukurda...

(*Kısa bir sessizlik.*)

PEPEL

Sana bakıyorum da... boşuna gıcırdatıyorsun bence.

KLEŞÇ

Ya ne yapayım?

PEPEL

Hiçbir şey...

KLEŞÇ

Karnımı nasıl doyuracağım peki?

PEPEL

Diğer insanlar gibi...

KLEŞÇ

Bunlar gibi mi? İnsan mı onlar? Ayaktakımı hepsi... İnsanmış! Ben bir işçiyim... Onları görmek bana utanç veriyor. Çocukluğumdan bu yana çalışıyorum. Buradan kurtulamayacağımı mı sanıyorsun? Kurtulacağım... Derim yüzülse de kurtulacağım. Dur bakalım... karım ölsün de... Altı ayımı geçirdim burada, ama bana altı yıl gibi geldi...

PEPEL

Buradaki hiç kimse senden aşağı değil... Boş konuşuyorsun.

KLEŞÇ

Aşağı değil demek! Onursuz, vicdansız yaşıyorlar...

PEPEL

Ne yapsınlar onuru, vicdanı? Ne onur ne de vicdan, ayağına giydiğin çizmenin yerini tutmaz. Onurla vicdan, iktidarı ve gücü elinde bulunduranlara lazım...

BUBNOV

(*Girerken.*)

Uuu... Dondum!

PEPEL

Hey Bubnov, sende vicdan var mı?

BUBNOV

Ne? Vicdan mı?

PEPEL

Evet vicdan.

BUBNOV

Ne yapayım vicdanı? Zengin değilim ki...

PEPEL

Ben de öyle diyorum: Onurdu, vicdandı... Zenginlere lazım! Ama Kleşç bizi vicdansızız diye kalaylıyor.

BUBNOV

Neden? Ödünç vicdan mı istiyormuş?

PEPEL

Yok, onda fazla varmış da...

BUBNOV

Vicdan mı satıyor yani? İyi de buradan alıcı çıkmaz ki. İşaretli oyun kâğıdı satıyorsan alırım... ama veresiye...

PEPEL

Sen aptalın tekisin Andryuşka! Vicdan konusunda Satin'i dinlesen daha iyi olur... ya da Baron'u.

KLEŞÇ

Onlara danışmaya ihtiyacım yok.

PEPEL

Ayyaş da olsalar senden akıllılar.

BUBNOV

Hem ayyaş hem de akıllı olan adamın, kolunda iki altın bileziği vardır...

PEPEL

Satin'in dediği gibi: Herkes komşusunun vicdanlı olmasını ister, ama kimse bunun yararını görmez. Doğru söylüyor...

(Nataşa ve hemen ardından da elinde bastonu, omzunda heybesiyle Luka girer; kemerinde bir yemek kabı ile bir çaydanlık asılıdır.)

LUKA

Merhaba onurlu insanlar!

PEPEL

(Bıyıklarını burar.)

Aa, Nataşa!

BUBNOV

(Luka'ya.)

Onurluydular ama evvelki bahar...

NATAŞA

İşte yeni kiracımız.

LUKA

Benim için fark etmez! Yankesicilere bile saygım vardır;

bir pire bile benim gözümde değersiz değildir, hepsi siyah ve hepsi sıçrar... bu kadar basit! Nereye yerleşeyim kızım, şuraya mı?

NATAŞA

(Mutfak kapısını gösterir.)

Şuraya geçiver dedeciğim...

LUKA

Sağ ol kızım. Ha orası ha burası... Sıcak olan her yer ihtiyara anavatandır...

PEPEL

Ne ilginç bir ihtiyar getirmişsin Nataşa...

NATAŞA

Sizden ilginç olduğu kesin... Andrey, karın bizim mutfakta. Birazdan git de al kadını.

KLEŞÇ

Olur, giderim.

NATAŞA

Artık daha şefkatli davranmalısın ona... Ne de olsa zamanı...

KLEŞÇ

Biliyorum...

NATAŞA

Biliyormuş... Bilmek yetmez, anlaman lazım. Ölüm korkunç bir şey!

PEPEL

Bense ölümden hiç korkmam...

NATAŞA

Ah Tanrım! Ne cesur adam ama!

BUBNOV

(Islık çalar.)

İplikler çürük...

PEPEL

Gerçekten korkmam! Şu anda ölecek olsam bile korkmam! Alın bıçağı elinize, saplayın kalbime... Gık bile

demeden ölürüm! Hatta ölümüm temiz bir elden oldu diye sevinç bile duyarım...

NATAŞA

(*Çıkarken.*)

İyi, ama başkasının kafasını şişirin bunlarla...

BUBNOV

(*Sesini titreterek.*)

İplikler çürük...

NATAŞA

(*Avlu kapısından.*)

Karını unutma Andrey...

KLEŞÇ

Peki.

PEPEL

Sevimli kız!

BUBNOV

Sıradan bir kız işte...

PEPEL

Peki bana niye böyle davranıyor? Kendini sakınıyor, sanki hep buradan uzak durmak ister gibi...

BUBNOV

Senin yüzünden kaçıyor.

PEPEL

Niye benim yüzümden olsun? Ben ona acıyorum...

BUBNOV

Kurt kuzuya ne kadar acırsa...

PEPEL

Haydi be! Ona çok.. acıyorum... Burada yaşamaya katlanamıyor, farkındayım...

KLEŞÇ

Vasilisa seni onunla konuşurken yakalarsa o zaman görürsün gününü...

BUBNOV

Vasilisa mı? Doğru, malını haybeye kaptıracaklardan değildir... yırtıcı karıdır...

PEPEL

(*Sedire uzanarak.*)

Cehennem olun ikiniz de! Çokbilmişler!

KLEŞÇ

Görürsün... dur hele!

LUKA

(*Mutfakta şarkı söyler.*)

"Kara gecede yol, iz görünmez..."

KLEŞÇ

(*Avluya çıkarken.*)

Üff, al bir tane daha...

PEPEL

Canım sıkılıyor... Neden bazen böyle sıkıntı basıyor beni? Güzelce yaşayıp gidersin, her şey yolundadır! Ama birden, basbayağı buz keser gibi sıkıntı kaplar içini...

BUBNOV

Canın mı sıkılıyor? Yaa...

PEPEL

Evet, üff!

LUKA

(*Şarkı söyler.*)

"Ah yol, iz görülmez..."

PEPEL

Hey ihtiyar!

LUKA

(*Kapıdan bakar.*)

Bana mı diyorsun?

PEPEL

Sana. Kes şu şarkıyı.

LUKA

(*İçeri girer.*)

Beğenmedin mi?

PEPEL

Güzel söylenirse beğenirim...

LUKA

Benimki güzel değil mi yani?

PEPEL

Değil elbette...

LUKA

Vay canına! Bense güzel söylediğimi sanıyordum. Ama hep böyledir ya zaten: İnsan bir işi iyi yaptığını zanneder, insanların beğenmediğini sonra fark eder...

PEPEL

(*Güler.*)

Evet, çok doğru!

BUBNOV

Sıkılıyorum diyorsun ama gülüyorsun işte.

PEPEL

Sana ne be karga?

LUKA

Kim sıkılıyor?

PEPEL

Ben işte...

(*Baron girer.*)

LUKA

Sen de mi! Demin mutfakta bir kızcağız oturmuş, ağlayarak kitap okuyordu. Hem de iki gözü iki çeşme! "Neyin var yavrum?" dedim. "Çok acıklı..." dedi! "Acıklı olan ne?" diye sordum; "İşte bu kitap," dedi! Kitaptaki insanlara acıyormuş. Millet nelerle uğraşıyor yahu! Anlaşılan o da sıkıntıdan...

BARON

Aptalın teki o kız...

PEPEL

Baron! Çay içtin mi?

BARON

İçtim... Neden?

PEPEL

Bir ufak votkaya ne dersin?

BARON

Elbette ama... Nasıl olacak o?

PEPEL

Çök dört ayak üzerine, köpek gibi havla!

BARON

Budala sen de! Ne o, zengin mi oldun? Yoksa sarhoş musun?

PEPEL

Havlasana yahu! Eğleneyim biraz... Sen de zamanında efendiydin; bizim gibilerini insandan bile saymazdın ya!

BARON

Ya sonra?

PEPEL

Ne sonrası? İşte şimdi de ben seni köpek gibi havlamaya zorluyorum ve sen de havlayacaksın... öyle değil mi?

BARON

Ya, öyle! Budala! İyi de senden beter durumda olduğumu bildiğin halde bu işten ne zevk alacaksın anlamıyorum; esas senden aşağıda değilken emekletecektin beni...

BUBNOV

Doğru!

LUKA

Bence de...

BUBNOV

Geçmişe mazi derler... Burada efendi falan yok. Hepimiz çırılçıplak, tükenmiş insanlarız...

LUKA

Demek ki hepimiz eşitiz. Demek sen de barondun ha cancağızım?

BARON

Bu da kim? Sen de nereden çıktın iblis?

LUKA

(*Güler.*)

Ben ne kontlar, ne prensler gördüm... bir baronla ilk kez karşılaşıyorum, o da kof çıktı...

PEPEL

(*Kahkaha atar.*)

Nasılmış Baron, feci bozuldun ha!

BARON

Kendine gel Vasili...

LUKA

Ah, ah! Size bakıyorum da dostlar, şu yaşamınız... of, off!

BUBNOV

Öyle bir yaşam ki sabah kalkar kalkmaz ağıda başlarsın...

BARON

Eskiden daha iyi yaşardık elbette... Mesela ben... Sabahları kalktığımda kahvem yatağıma gelirdi... Kahve içerdim, kahve! Hem de sütlü! Yaa!

LUKA

Hepimiz insanız! Kendini başkası gibi göstermeye çalışsa da, yaşamda yalpalasa da insan olarak doğan insan olarak ölür! İnsanlara bakıyorum da hepsi daha akıllı, daha ilginç görünme çabasında... herkesten aşağı yaşasalar da, her şeyin en iyisini istiyorlar... İnatçılar!

BARON

Söylesene ihtiyar, kimsin sen? Nereden çıktın böyle?

LUKA

Ben mi?

BARON

Gezgin misin nesin?

LUKA

Hepimiz gezginiz dünyada... Duyduğuma göre, dünyamız bile şu gökyüzünde bir gezginmiş...

BARON

(*Sertçe.*)

Öyle ama kimliğin de mi yok?

LUKA

(*Biraz düşünür.*)

Ya sen kimsin, hafiye mi?

PEPEL

(*Neşeyle.*)

Aferin ihtiyar! Ne oldu Baroncuk, oturttular mı şapa?

BUBNOV

Yaa, aldın mı cevabını efendi...

BARON

(*Bozulmuştur.*)

Ne oluyor yahu? Ben... şaka yapıyordum ihtiyar! Bende de kimlik falan yok zaten birader.

BUBNOV

Yalancı!

BARON

Yani... Var elbette ama... beş para etmez.

LUKA

Kimliklerin, belgelerin hiçbirisi beş para etmez zaten...

PEPEL

Baron, hadi yürü meyhaneye gidelim...

BARON

Tamam! Haydi hoşça kal babalık... seni uyanık seni!

LUKA

Herkes olabilir cancağızım...

PEPEL

(*Avlu kapısının yanından.*)

E, haydi gitmiyor muyuz!

(*Çıkar. Baron da hızla onu izler.*)

LUKA

Bu adam gerçekten baron muymuş?

BUBNOV

Kim bilir? Soyluymuş herhalde... Şimdi bile ara sıra soyluluk damarı kabarıverir. Alışamadı anlaşılan.

LUKA

Herhalde soyluluk çiçekbozuğu gibi. İnsan iyileşse bile izi kalıyor...

BUBNOV

Yine de fena adam değildir... Yalnız bazen huysuzluk yapar. Az önce sana kimlik sorması gibi...

ALYOŞKA

(*Elinde bir armonika, ıslık çalarak girer; sarhoştur.*)

Ey ahali!

BUBNOV

Ne böğürüyorsun be?

ALYOŞKA

Özür dilerim... bağışlayın beni! Ben kibar bir adamım.

BUBNOV

İçtin mi yine?

ALYOŞKA

Ne buldumsa içtim! Demin komiser yardımcısı Medyakin beni bölgesinden kovdu ve "Seni bir daha buralarda görmeyeceğim!" diye bağırdı. Ben karakter sahibi bir adamım. Ama beyefendi burnundan soluyor yahu! Ne olmuş yani beyefendiyse? Pöh! Bir yanlışlık oldu herhalde... Ayyaş olan bizim ustadır. Oysa ben öyle bir adamım ki... hiçbir şey istemem. Hiçbir şey istemem, işte o kadar! Ha, beni bir ruble yirmi kapiğe satın alabilirsiniz! Ama ben hiçbir şey istemem!

(*Nastya mutfaktan çıkar.*)

Bir milyon verseniz bana almam! Çünkü dostlarım, benim gibi iyi bir insanı bir ayyaşın yönetmesini istemiyorum! İstemiyorum!

(*Nastya kapının yanında durur ve Alyoşka'ya bakarak başını iki yana sallar.*)

LUKA

(*Samimiyetle.*)

Eh, delikanlı ipin ucunu kaçırdın ama.

BUBNOV

Ne aptal insanlar var!

ALYOŞKA

(*Yere uzanır.*)

Buyur ye beni! Yine de bir şey istemem! Umutsuz bir insanım ben! Söyleyin bana, hanginizden daha kötüyüm ben? Hem neden kötüymüşüm diğerlerinden? Hah! Medyakin de "Buralarda dolanma yoksa suratını dağıtırım!" diyor! Ama ben inadına gidip dolaşacağım, yatacağım sokağın ortasına; varsın ezsinler beni! Hiçbir şey istemiyorum!

NASTYA

Zavallıcık! Bu genç yaşta böyle perişan olsun...

ALYOŞKA

(*Nastya'yı görerek dizlerinin üzerinde doğrulur.*)

Küçükhanım! Matmazel! Parle franse... preiskurant! Biraz keyif yaptım da...

NASTYA

(*Yüksek sesle fısıldar.*)

Vasilisa!

VASİLİSA

(*Hışımla kapıyı açar, Alyoşka'ya.*)

Yine mi buradasın?

ALYOŞKA

Merhabalar... Buyursunlar...

VASİLİSA

Seni bir daha buralarda görmeyeceğim demedim mi ben köpek... Ne arıyorsun yine burada?

ALYOŞKA

Vasilisa Karpovna... Bak sana bir cenaze marşı çalayım, ister misin?

VASİLİSA

(*Alyoşka'yı omuzlarından tutarak.*)

Dışarı!

ALYOŞKA

(*Kapıya doğru ilerler.*)

Dur... Yapma yahu! Bu marşı yeni öğrendim! Yepyeni bir marş... Dur! Yapmasana!

VASİLİSA

Gösteririm ben sana "yapma"yı... Bütün mahalleyi sana karşı kışkırtacağım... Seni dinsiz köpek... Arkamdan dedikodu yaparsın ha...

ALYOŞKA

(*Koşarak çıkarken.*)

İyi be gidiyoruz...

VASİLİSA

(*Bubnov'a.*)

Bir daha buraya adımını atmayacak! Duydun mu?

BUBNOV

Ben senin bekçin değilim...

VASİLİSA

Kim olduğun umurumda değil! Benim iyi kalpliliğimden buradasın, sakın unutma! Ne kadar borcun var biliyor musun?

BUBNOV

(*Sakince.*)

Hesaplamadım...

VASİLİSA

Bak sen! Ben hesapladım ama!

ALYOŞKA

(*Kapıyı açıp bağırır.*)

Vasilisa Karpovna, senden korkmuyorum... korkmuyorum!

(*Kaçar.*)

(*Luka güler.*)

VASİLİSA

Sen de kimsin?

LUKA

Gezginin, yolcunun biriyim...

VASİLİSA

Bir gece mi kalacaksın, yoksa yerleşmeye mi niyetlisin?

LUKA

Bakalım...

VASİLİSA

Kimliğini göreyim!

LUKA

Elbette...

VASİLİSA

Ver bakalım.

LUKA

Ben sana... odana getiririm...

VASİLİSA

Gezginmiş! Düzenbaz desen daha doğru olurdu.

LUKA

(İç geçirerek.)

Ah, çok aksiymişsin anacığım...

(Vasilisa, Pepel'in odasına doğru yürür.)

ALYOŞKA

(Mutfaktan içeri bir göz atarak fısıldar.)

Gitti mi ha?

VAŞİLİSA

(Başını ona çevirir.)

Sen daha burada mısın?

(Alyoşka ıslık çalarak kaybolur. Nastya ve Luka güler.)

BUBNOV

(Vasilisa'ya.)

Burada yok...

VASİLİSA

Kim?

BUBNOV

Vaska...

VASİLİSA

Sana onu soran oldu mu?

BUBNOV

Gözlerin fıldır fıldır ama... görüyorum...

VASİLİSA

Ben etrafa bakıyorum tamam mı? Bu saate kadar neden ortalık süpürülmemiş? Burası tertemiz olacak diye kaç kere söyleyeceğim size?

BUBNOV

Sıra Aktör'de...

VASİLİSA

Kimin sırası olduğu beni ilgilendirmez? Sıhhiyeciler gelip ceza keserlerse o zaman... Hepinizi kapı dışarı ederim!

BUBNOV

(*Sakince.*)

Ya sonra nasıl geçineceksin?

VASİLİSA

Tek çöp bile görmeyeceğim!

(*Mutfağa giderken Nastya'ya.*)

Ne dikiliyorsun burada? Neden yüzün gözün şiş? Ne bakıyorsun, süpür şurayı! Natalya'yı gördün mü? Burada mıydı?

NASTYA

Bilmiyorum, görmedim...

VASİLİSA

Hey Bubnov, kız kardeşim geldi mi hiç?

BUBNOV

İhtiyarı o getirdi...

VASİLİSA

Peki ya şu... burada mıydı?

BUBNOV

Vasili mi? Buradaydı... Ama Natalya hep Kleşç'le konuştu...

VASİLİSA

Kiminle konuştuğunu sormadım! Şu pisliğe bak... Çöplük! Ah sizi domuzlar! Burası tertemiz olacak... Duydunuz mu?

(*Hızla çıkar.*)

BUBNOV

Ne canavar karı!

LUKA

Sert kadın...

NASTYA

Öyle bir yaşamda sen de canavarlaşırsın... Onunki gibi bir kocaya bağlıysan öyle olursun işte...

BUBNOV

Eh, pek de bağlı sayılmaz hani...

LUKA

Hep böyle öfkeli midir?

BUBNOV

Daima... Sevgilisine gelmişti ama bulamadı işte...

LUKA

Demek ona kızdı. Ah, ah! Dünyada yöneticiler arasında da bunun gibileri çoktur. Hepsi de birbirlerini korkutmaya, sindirmeye çalışır, ama kendi yaşamlarında ne düzen ne de dürüstlük vardır...

BUBNOV

Herkes düzen ister ama kafası çalışan yok. Ama ortalığı da süpürmek gerek... Nastya, bir hallediversen şu işi...

NASTYA

Yok daha neler! Hizmetçiniz var sanki burada...

(*Duraksayarak.*)

Keşke içseydim bugün... ah bir kafayı çeksem!

BUBNOV

Eh, o da bir iş tabii...

LUKA

Niye içmek istiyorsun yavrum? Demin ağlıyordun, şimdi de içmek istiyorsun!

NASTYA

(*Meydan okurcasına.*)

İçeceğim, sonra yine ağlayacağım... İşte o kadar!

BUBNOV

Çok sayılmaz...

LUKA

İyi de neden içeceksin söylesene? Yok yere çıban çıkmaz insanda...

(*Nastya başını sallayıp susar.*)

Neyse... garip insanlarsınız! Ne olacak haliniz böyle? Haydi ben süpürüvereyim bari. Süpürgeniz nerede?

BUBNOV

Avluda, kapının arkasında...

(*Luka avluya çıkar.*)

Nastyonka!

NASTYA

Ha?

BUBNOV

Vasilisa niye Alyoşka'ya saldırdı?

NASTYA

Hakkında dedikodu yapıyormuş; sözde Vaska Vasilisa'dan bıkmış, onu bırakıp... Nataşa'yı almak istiyormuş. Gideceğim ben buradan... Başka bir yere taşınacağım.

BUBNOV

Niye? Nereye?

NASTYA

Bıktım artık... Fazlalığım burada...

BUBNOV

(*Sakince.*)

Her yerde fazlalıksın; tüm insanlar yeryüzünde fazlalıktır zaten.

(*Nastya başını sallar. Kalkıp sessizce avluya çıkar. Medvedyev, ardından da elinde süpürgeyle Luka girer.*)

MEDVEDYEV

Seni tanıdığımı sanmıyorum...

LUKA

Herkesi tanır mısın ki?

MEDVEDYEV

Bölgemdeki herkesi tanımalıyım... ama seni tanımıyorum.

LUKA

Koca dünya senin bölgene sığmaz da ondan herhalde amca; küçük de olsa kimi yerler dışarıda kalır...

(*Mutfağa gider.*)

MEDVEDYEV

(*Bubnov'a yaklaşarak.*)

Doğru, bölgem pek geniş değil. Yine de büyüklerden beter. Daha demin, nöbetimi devretmeden önce şu ayakkabıcıyı, Alyoşka'yı kovdum buradan... Uzanmış yolun ortasına, anlıyor musun, armonika çalıp böğürüyor: "Hiçbir şey istemiyorum, hiçbir şey ummuyorum!" diye! Oradan da sürekli atlar, arabalar geçiyor. Azgın çocuk! Hemen koştum yanına... gününü gösterdim! Olay çıkarmaya bayılıyor kerata...

BUBNOV

Akşam dama oynamaya gelecek misin?

MEDVEDYEV

Geleceğim. Eee... Vaska neler yapıyor?..

BUBNOV

Hiç... her zamanki şeyler işte.

MEDVEDYEV

Geçinip gidiyor yani?

BUBNOV

Niye geçinmesin ki? Rahatı yerinde...

MEDVEDYEV

(*Şüpheyle.*)

Rahatı yerinde mi?

(*Luka elinde kovayla girer.*)

Şey... Vaska hakkında kimi söylentiler var da... Bir şey duydun mu?

BUBNOV

Birkaç şey duydum.

MEDVEDYEV

Hani Vasilisa'yla güya... hiç fark etmedin mi?

BUBNOV

Neyi?

MEDVEDYEV

Şey... biliyorsun işte, saklamasana... Hoş herkes biliyor zaten.

(*Sertçe.*)

Yalan günahtır birader.

BUBNOV

Ne diye yalan atayım sana?

MEDVEDYEV

Hah! Köpekler! Dediklerine göre Vaska, Vasilisa ile birlikteymiş... bana ne yahu? Ben babası değil, amcasıyım... Ne diye benimle alay ediyorlar sanki?

(*Kvaşniya girer.*)

İnsanlar bir garip olmuş; her şeyle alay ediyorlar... Aa! Geldin mi?

KVAŞNİYA

Ah, sevgili askerim! Hey Bubnov! Herif evlenmeye takmış, pazarda bile peşimi bırakmıyor...

BUBNOV

Hiç kaçırma... Ne bekliyorsun? Parası var, delikanlı gibi gücü kuvveti de yerinde...

MEDVEDYEV

Benim mi? Ha, ha...

KVAŞNİYA

Ah, saçları bembeyaz! Yok, her yerde bunun için canımı sıkıp durma! Başımdan geçti tatlım! Kadınlar için kışın buzlu göle girmekle evlilik arasında fark yoktur. Onu da bir kere yaptım, ömrümce de unutmam...

MEDVEDYEV

Dur bakalım canım... Bütün kocalar aynı değildir.

KVAŞNİYA

Evet, ama ben hep aynıyım! Kocam geberip gittiğin-

de –daha toprağın dibine girmeden– sevinçten bir gün boyunca oturduğum yerde kalakaldım: Şansıma inanamıyordum...

MEDVEDYEV

Kocan seni dövmüşse... polise şikâyet etmeliydin.

KVAŞNİYA

Sekiz yıl boyunca Tanrı'ya şikâyet ettim ama yararını görmedim...

MEDVEDYEV

Artık kadın dövmek yasaklandı. Şimdiki yasalar çok sıkı! Kimseyi nedensiz dövemezsin. Dayak yalnızca düzeni korumak için...

LUKA

(*Anna'yı getirir.*)

Emekleye emekleye geldik işte... Ah! Böyle güçsüzken tek başına yürümeye kalkılır mı hiç? Nerede yatıyorsun?

ANNA

(*Yerini göstererek.*)

Sağ olasın dedeciğim...

KVAŞNİYA

Al bu kadın evli işte... Haline bak şunun!

LUKA

Kadıncağız çok cılız... Avluda duvara yapışmış inleyerek yürümeye çalışıyordu. Ne demeye yalnız bıraktınız kadını?

KVAŞNİYA

Yardım etmediler demek, bağışla babacığım! Anlaşılan hizmetçisi gezmeye gitmiş...

LUKA

Gül bakalım... İnsan bu halde yalnız bırakılır mı? İnsan ne hale düşerse düşsün, değerini kaybetmez...

MEDVEDYEV

Doğru, denetim lazım! Ya aniden ölüverirse? Can sıkıcı olur; kollamak gerek!

LUKA

Haklısınız başkomiserim...

MEDVEDYEV

Şey... daha başkomiser değilim ama...

LUKA

Öyle mi? Ama bir kahraman duruşu var sizde!

(Avludan gürültüler, ayak sesleri ve boğuk çığlıklar duyulur.)

MEDVEDYEV

Yine mi rezillik yahu?

BUBNOV

Öyle galiba...

KVAŞNİYA

Git bir bak.

MEDVEDYEV

Ben de gitmeliyim. Eh görev işte! Boğuşan insanları da niye ayırıyoruz ki? Nasıl olsa dövüşmekten usanıp ayrılacaklar. Bırakalım canlarının çektiği kadar, özgürce vursunlar birbirlerine... Sonradan dayağı hatırlayınca daha az kapışırlar herhalde.

BUBNOV

(Sedire uzanarak.)

Bu konuyu amirlerine de açsana.

KOSTİLYEV

(Kapıyı ardına dek açıp bağırır.)

Abram, koş! Vasilisa Nataşa'yı öldürüyor... yetişin!

(Kvaşniya, Medvedyev ve Bubnov avluya koşarlar; Luka başını sallayarak arkalarından bakar.)

ANNA

Aman Tanrım... Zavallı Nataşa!

LUKA

Kim kavga ediyormuş?

ANNA

Ev sahibeleri... kız kardeşler.

LUKA

(*Anna'ya sokulur.*)

Peki neden?

ANNA

Hiç işte... karınları tok, sırtları pek de ondan...

LUKA

Ya senin adın ne kızım?

ANNA

Anna. Sana bakıyorum da aynı babama benziyorsun... Babacığım gibi şefkatli, yumuşaksın...

LUKA

Üstüme öyle bir basıp ezdiler ki yumuşacık oldum...

(*Hırıltılı bir sesle güler.*)

II. Perde

Aynı dekor. Akşam. Satin, Baron, Eğri Kursak ve Tatar sobanın yanındaki sedirlerde kâğıt oynamakta, Kleşç ve Aktör de oyunu seyretmektedir. Bubnov kendi sedirinin üzerinde Medvedyev ile dama oynamaktadır. Luka Anna'nın yatağının yanında bir taburede oturmuştur. Odayı, biri kâğıt oynayanların yanındaki duvarda asılı, diğeri ise Bubnov'un sedirinin üzerinde olan iki lamba aydınlatmaktadır.

TATAR

Son bir el daha, sonra oynamayacağım.

BUBNOV

Kursak şarkı söylesene!

(*Şarkıya kendisi başlar.*)

"Güneş doğar ve batar..."

EĞRİ KURSAK

(*Sürdürür.*)

"Hücremse karanlık hâlâ."

TATAR

(*Satin'e.*)

Karıştır kâğıtları! İyi karıştır ha! Ne mal olduğunu bilmez değiliz.

BUBNOV ve EĞRİ KURSAK

(*Birlikte söyler.*)

"Gece gündüz nöbetçiler, ah!
Göz atarlar pencereme..."

ANNA

Dayak, aşağılama... Başka bir şey görmedim... hiçbir şey görmedim!

LUKA

Ah, kelebeğim! Üzülme artık!

MEDVEDYEV

Nereye oynuyorsun be? Dikkat etsene!

BUBNOV

Aa! Doğru, doğru...

TATAR

(*Yumruğuyla Satin'i tehdit ederek.*)

Niye kâğıdı gizlemeye çalışıyorsun? Görüyorum, görüyorum!

EĞRİ KURSAK

Bırak Hasan! Nasılsa bunlar bizi kandırır. Haydi söyle Bubnov!

ANNA

Tok olduğumu hiç hatırlamıyorum... Her lokmamı korka korka yedim... Yaşamım korkuyla geçti. Başkasından çok yiyeceğim diye korktum hep. Ömrümce lime lime elbiselerle dolaştım... Bütün talihsiz ömrümce... Neden?

LUKA

Ah kızım! Yoruldun mu? Bırak artık bunları!

AKTÖR

(*Eğri Kursak'a.*)

Valeyi at! Valeyi be salak!

BARON

Bizde de papaz var ama...

KLEŞÇ

Hep bunlar yeniyor.

SATİN

Huyumuz kurusun.

MEDVEDYEV

Dama!

BUBNOV

Bende de... hah...

ANNA

Ölüyorum işte...

KLEŞÇ

Of, of şuna bak! Prensim, aç elini! Aç diyorum yahu!

AKTÖR

Sen olmasan anlamayacak mı?

BARON

Bana bak Andruyşka, senin gibi çok iblise dayak attım ben!

TATAR

Haydi bir daha dağıt! Su testisi, su yolunda kırılır... ben de!

(*Kleşç başını iki yana sallayarak Bubnov'a yanaşır.*)

ANNA

Düşünüp duruyorum, Tanrım! Öbür dünyada da acı çekmek midir kaderim? Orada bile mi?

LUKA

Olur mu öyle şey? Sıkma canını! Boş ver! Orada rahat edeceksin! Az daha sabret; herkes yavrum... herkes sabrediyor. Herkes sabrediyor...

(*Kalkar ve hızlı adımlarla mutfağa gider.*)

BUBNOV

(*Şarkıya devam eder.*)

"Varsın beklesinler dilediklerince..."

EĞRİ KURSAK

"Kaçamayacağım belli işte."

(*İkisi birlikte.*)

"Ben de isterim özgürlüğü,
Ama kıramıyorum zincirleri..."

TATAR

(*Bağırarak.*)

Aha! Kâğıdı yenine soktun!

BARON

(*Şaşırır.*)

Ne yani, burnuna mı sokacaktım?

AKTÖR

(*İkna edici bir tavırla.*)

Prensim yanlışın var; buradaki hiç kimse asla...

TATAR

Gördüm işte, düzenbaz! Oynamıyorum!

SATİN

(*Kâğıtları toplayarak.*)

Bırak Hasan... Düzenbaz olduğumuzu biliyorsun zaten. Madem öyle niye oynuyorsun?

BARON

İki yirmilik kaybetti, üç rublelik gürültü ediyor... Prens-miş bir de!

TATAR

(*Kızgın.*)

Dürüstçe oynamalı ama...

SATİN

Neden?

TATAR

Ne demek neden?

SATİN

Yani... Ne yararı var?

TATAR

Bilmiyor musun?

SATİN

Bilmiyorum. Sen biliyor musun?

(*Tatar hırsla yere tükürür. Herkes kahkahayla güler.*)

EĞRİ KURSAK

(*Sakince.*)

Ne garip adamsın Hasan! Bir düşünsene, bunlar dürüstçe yaşamaya kalksalar üç gün sonra nalları dikerler...

TATAR

Beni ilgilendirmez! Onurlu yaşamalı insan!

EĞRİ KURSAK

Uzattın ama! Gidip çay içelim iyisi mi... Bubnov!

"Ah bu zincirler, zincirlerim..."

BUBNOV

"Siz demirden bekçilerim..."

EĞRİ KURSAK

Gidelim Hasanım!

(*Şarkı söyleyerek çıkar.*)

Kıramıyorum sizi, koparamıyorum...

(*Tatar, Baron'a yumruğunu gösterip arkadaşının ardından çıkar.*)

SATİN

(*Gülerek Baron'a.*)

Ee haşmetlim tüm vakarınızla yine oturdunuz şapa! Okumuş adamsın ama kâğıt çalmayı beceremiyorsun bir türlü...

BARON

(*Ellerini iki yana açarak.*)

Şeytan bilir nasıl anladı...

AKTÖR

Yetenek yok, kendine güven yok... Eh bunlar olmadan da olmaz bu iş.

MEDVEDYEV

Bende bir dama var... ama sende iki, ah!

BUBNOV

Akıllı oynarsan bir tane de fena sayılmaz... oyna!

KLEŞÇ

Kaybettiniz Abram İvaniç!

MEDVEDYEV

Senin üzerine vazife değil, anladın mı? Kapa çeneni...

SATİN

Kazancımız elli üç kapik...

AKTÖR

Üçü benim... İyi de ne işime yarar ki?

LUKA

(*Mutfaktan çıkar.*)

Ee, Tatar'ı yendiniz mi? Votka içmeye mi gidiyorsunuz?

BARON

Haydi gel bizimle!

SATİN

Bakalım ayyaşlığın nasıl!

LUKA

Ayıklığımdan iyi değildir herhalde...

AKTÖR

Haydi yürü ihtiyar, sana birkaç kuple de okurum.

LUKA

O da ne?

AKTÖR

Şiir... anlar mısın?

LUKA

Şiir ha... peki bana ne şiirden, ne ola ki şiir?

AKTÖR

Kimi zaman gülünçtür, kimi zaman da kederli...

SATİN

Haydi kupleci, geliyor musun?

(*Baron'la beraber çıkarlar.*)

AKTÖR

Gidin ben yetişirim! Bak ihtiyar, birini okuyayım... şöyle... başını unuttum; unuttuk yahu!

(*Alnını ovuşturur.*)

BUBNOV

Tamam işte, daman da gitti! Oyna bakalım!

MEDVEDYEV

Buradan kaçamadım ki! Yakalandı bizim dama!

AKTÖR

Eskiden, organizmam alkolden zehirlenmemişken, belleğim çok kuvvetliydi ihtiyar... Ama bittim artık! Benim için iş işten geçti! Bu şiiri öyle güzel okurdum ki alkışların uğultusu dakikalarca dinmezdi... sen... alkış nedir bilmezsin. Alkış birader, votka gibidir! Çıkıp şöyle bir dururdum bazen...

(*Bir poz takınır.*)

İşte böyle durur ve...

(*Kısa bir sessizlik.*)

Hiçbir şey hatırlamıyorum... tek kelime bile hatırlamıyorum! En sevdiğim şiirdi oysa. Çok kötü değil mi ihtiyar?

LUKA

En sevdiğin şeyi unutmanın neresi iyi ki? Sevdiğin şeye bütün ruhunu verirsin...

AKTÖR

Ben ruhumu da alkol gibi içtim ihtiyar. Benim işim bitik... Neden işim bitik biliyor musun? İnancım kalmadı da ondan... Tükendim artık...

LUKA

Ne tükenmesi? Tedavi ol! Duyduğuma göre artık ayyaşları da tedavi edebiliyorlarmış! Ayyaşlar için bir klinik açılmış evlat; hem de tedavi bedavaymış! Ayyaşların da insan olduğunu anlamışlar, görüyorsun ya... Hatta bu kliniğe yatmak isteyen çıkınca seviniyorlarmış! Durduğun kabahat! Git sen de başvur!

AKTÖR

(*Düşünceli bir tavırla.*)

Nereye? Neredeymiş bu klinik?

LUKA

Şehrin birinde ama... nasıldı adı? Çok tanıdık bir adı vardı ama... Neyse sonra söylerim adını! Sen hemen hazırlan ama! Hazırlan, kendini topla ve sabret... sonra da iyileşirsin ve... yaşamına yeniden başlarsın! Yeniden başlamak harikadır evlat! Yeter ki karar ver sen!

AKTÖR

(*Gülümseyerek.*)

Yeniden başlamak... Güzel bir şey tabii. Yeniden ha?

(*Tekrar gülümser.*)

Vay be! Yapabilir miyim? Yapabilir miyim ha?

LUKA

Neden olmasın? İnsan isterse her şeyi başarabilir.

AKTÖR

(*Aniden uyanmış gibi.*)

Garip adamsın! Şimdilik hoşça kal.

(*Islık çalar.*)

Hoşça kal ihtiyar...

(*Çıkar.*)

ANNA

Dedeciğim!

LUKA

Ne oldu anacığım?

ANNA

Benimle de konuşsana...

LUKA

(*Kadına yaklaşır.*)

Haydi konuşalım bakalım...

(*Kleşç çevresine bakınarak sessizce karısına yaklaşır; ona bakar ve bir şeyler söylemek istermiş gibi bir jest yapar.*)

Ne oldu evlat?

KLEŞÇ

(*Alçak sesle.*)

Hiç...

(*Ağır ağır avlu kapısına gider; birkaç saniye durakladıktan sonra çıkar.*)

LUKA

(*Bakışlarıyla Kleşç'i izlemiştir.*)

Senin adam kaldıramıyor.

ANNA

Umurumda değil.

LUKA

Döver miydi seni?

ANNA

Hem de nasıl... Onun yüzünden böyle eridim...

BUBNOV

Karımın bir âşığı vardı, damada ustaydı deyyus...

MEDVEDYEV

Hımm...

ANNA

Dedeciğim! Canım, konuş benimle... Midem bulanıyor...

LUKA

Önemli bir şey değil! Ölmeden önce böyle olur güvercinim... Boş ver artık yavrum! İnancını kaybetme. Bak artık ölüyorsun; yakında huzura kavuşacaksın... Artık kötülük görmeyeceksin ve hiçbir şeyden korkmana gerek kalmayacak! Sakince, huzurla uyuyacaksın! Ölüm herkesi rahatlatır... Şefkatle doludur. "Ancak ölünce dinlenirsin," derler... doğrudur yavrum! İnsana dünyada huzur mu var?

(*Pepel somurtarak girer. Çakırkeyiftir ve üstü başı da perişan haldedir. Kapının yanındaki sedirlerden birine çöker ve kımıldamadan sessizce oturur.*)

ANNA

Peki orada da... acı var mı?

LUKA

Hiç olur mu? Hiç yok! İnan bana! Huzurdan başka bir şey yok. Seni Tanrı'nın huzuruna çıkaracaklar ve "İşte Anna kulunuz geldi!" diyecekler...

MEDVEDYEV

(*Sert bir sesle.*)

Sen nereden biliyorsun orada ne söyleyeceklerini? Ah seni...

(*Pepel, Medvedyev'in sesiyle başını kaldırır ve dinlemeye başlar.*)

LUKA

Biliyorum işte başkomiserim...

MEDVEDYEV

(*Daha yumuşak.*)

Hımm... ya! Eh peki, öyle diyorsan... Gerçi daha başkomiser olamadık ama...

BUBNOV

İkisini alıyorum.

MEDVEDYEV

Ah seni... eh be!

LUKA

Tanrı baba da sana şefkatle, tatlı tatlı bakacak ve şöyle diyecek: "Zaten tanıyorum Anna'yı; haydi cennete götürün! Dinlensin biraz... Biliyorum yaşamı güç oldu; çok yoruldu... Rahat ettirin Anna'yı!"

ANNA

(*Soluk soluğa.*)

Dedeciğim öyle iyisin ki! Gerçekten öyleyse... eğer... rahat edeceksem... hiçbir şey hissetmeyeceksem...

LUKA

Elbette! Hiçbir şey hissetmeyeceksin, inan bana! Hiç endişelenme, öldüğün için mutlu ol... Bak sana ne söyleyeceğim, çocuk için annesi neyse, bizim gibiler için de ölüm odur...

ANNA

Peki ama... Ya iyileşirsem?

LUKA

(*Gülümser.*)

Neden? Yine acı çekmek için mi?

ANNA

Ah, azıcık daha... Azıcık daha ömrüm olsaydı. Madem orada acı yok... Burada biraz daha dayanabilirdim belki...

LUKA

Orada bir şey olmayacak korkma! Besbelli...

PEPEL

(*Doğrularak.*)

Doğru... Ama yalan da olabilir!

ANNA

(*Ürker.*)

Aman Tanrım!

LUKA

A, geldin mi yakışıklım...

MEDVEDYEV

Kim o bağıran be?

PEPEL

(*Ona yaklaşır.*)

Benim! Ne olmuş!

MEDVEDYEV

Boşuna yırtma gırtlağını! Erkek dediğin sakin olmalı...

PEPEL

Haydi oradan kalın kafa! Amca olacak bir de... hah!

LUKA

(*Alçak sesle Pepel'e.*)

Şşt, bağırma! Bak kadın ölüyor burada... Dudakları şimdiden toprak gibi çatladı... Rahatsız etme!

PEPEL

Sen emret yeter dede! Sana saygım var! Aferin birader! Müthiş masal anlatıyor, çok iyi yalan söylüyorsun! Söyle, devam et... Bu dünyada güzel şey nadir bulunuyor!

BUBNOV

Gerçekten ölüyor mu kadıncağız?

LUKA

Dalga geçmiyor sanırım...

BUBNOV

İyi, demek artık öksürük kesilecek. Fena kulak tırmalıyordu... İki tane daha alıyorum.

MEDVEDYEV

Ah, kör olasıca!

PEPEL

Hey Abram!

MEDVEDYEV

Bana Abram diye hitap edemezsin...

PEPEL

Peki, Abramcığım! Nataşa hasta mı?

MEDVEDYEV

Sana ne?

PEPEL

Hiç işte... Söylesene Vasilisa kötü mü dövdü?

MEDVEDYEV

Bu da seni ilgilendirmez! Bu bir aile meselesi... Sen kim oluyorsun?

PEPEL

Kimsem kimim! İstesem Nataşa'yı bir daha göremezsiniz!

MEDVEDYEV

(*Oyunu bırakır.*)

Ne diyorsun sen be! Kimin hakkında konuştuğunun farkında mısın? O benim yeğenim, seni hırsız seni!

PEPEL

Hırsızım ama daha yakalayamadın!

MEDVEDYEV

Bekle görürsün! Yakında yakalayacağım.

PEPEL

Yakala da ocağınıza incir ağacı dikeyim. Yargıcın önünde susacağımı mı sanıyorsun? Görürsün bakalım kuzu nasıl kurt oluyor! Elbette soracaklar, "Kim seni azmettirdi hırsızlığa, kim evleri gösterdi?" diye, "Mişka Kostilyev ile karısı!" "Çaldıklarını kim aldı?" "Mişka Kostilyev ile karısı!"

MEDVEDYEV

Yalan atıyorsun! Sana inanmazlar!

PEPEL

İnanırlar, çünkü doğru! Hem seni de işe katarım... hah! Hepinizi mahvederim, şeytanlar sizi! Görürsünüz gününüzü!

MEDVEDYEV

(*Ne yapacağını şaşırır.*)

Yalan söylüyorsun, yalan! Hem... ne kötülüğüm dokundu sana kuduz köpek!

PEPEL

Ne iyiliğin dokundu ki?

LUKA

Öyle ya!

MEDVEDYEV

(*Luka'ya.*)

Sen ne gaklıyorsun? Sana ne bundan? Bu bir aile meselesi!

BUBNOV

(*Luka'ya.*)

Bırak şunları! Onların ipi bizi bağlamaz.

LUKA

(*Uysalca.*)

Ben karışmadım ki zaten! Kimseye iyilik etmeyen insanın yalnızca kötülüğü dokunmuştur, onu diyordum...

MEDVEDYEV

(*Anlamamıştır.*)

Bak sen! Biz burada... birbirimizi biliriz! Ya sen kimsin bakalım?

(*Öfkeyle burnundan soluyarak hızla çıkar.*)

LUKA

Sizin süvari kızdı... Oh, oh... Anladığım kadarıyla sizin işler karışık çocuklar!

PEPEL

Vasilisa'ya şikâyete koştu.

BUBNOV

Aptalsın sen Vasili. Nasıl cesaret ettin buna? Cesaret, ormana mantar toplamaya giderken gereklidir; burada kimsenin işine yaramaz... Bunlar acımadan kafanı kopartır yahu!

PEPEL

Yok canım! Çıplak elle Yaroslavl'lıların hakkından gelmek öyle kolay değildir... Savaş varsa savaşırız...

LUKA

Gerçekten delikanlım, buralardan uzaklaşsan iyi olur bence...

PEPEL

Nereye peki? Söylesene...

LUKA

Sibirya'ya git mesela!

PEPEL

Olmaz! Sibirya'ya sürgün paramı devlet çeksin diye bekliyorum...

LUKA

Sen beni dinle de git iyisi mi... Orada bir geçim yolu bulursun belki... Senin gibilerine ihtiyaç var oralarda!

PEPEL

Benim kaderim önceden çizilmiş zaten! Babam bütün yaşamını hapislerde geçirirken bana da yer ayırttı. Küçüklüğümden beri beni hep hırsız, hırsızın oğlu diye çağırdılar...

LUKA

Ama Sibirya güzel ülkedir! Altın gibidir! Aklı ve gücü yerinde olan adamı Sibirya'da turfanda hıyar gibi nimetten sayarlar!

PEPEL

İhtiyar niye hep yalan söylüyorsun?

LUKA

Ha?

PEPEL

Sağır! Niye yalan söylüyorsun diyorum.

LUKA

Söylediklerimin hangisi yalanmış?

PEPEL

Neredeyse hepsi! Sana göre burası güzel, orası da güzel, hep atıyorsun! Niye?

LUKA

İnanmıyorsan git kendin gör! O zaman teşekkür edersin bana... Niye eğleşiyorsun buralarda? Hem neden doğruya bu kadar meraklısın? Düşünsen, doğrunun senin için dipçik kadar sert olduğunu anlarsın...

PEPEL

Benim için hepsi bir! Dipçikse, dipçik...

LUKA

Ne tuhafsın! Niye kendini mahvediyorsun?

BUBNOV

Siz ikiniz neler geveliyorsunuz böyle? Anlayamıyorum... Doğrular senin neyine gerek Vaska? Hem ne işine yarar? Kendinle ilgili doğruları bil yeter... Hoş herkes biliyor zaten...

PEPEL

Dur bakalım gaklama! Şuna cevap versin bakalım: Söylesene ihtiyar, Tanrı var mıdır?

BUBNOV

İnsanlar... nehirde sürüklenen tahta parçaları gibi yaşıyorlar... bazen bir ev kuruyorlar onlardan... kalan yongalarsa sürüklenip gidiyor...

PEPEL

Ee, var mı? Söylesene...

LUKA

(*Alçak sesle.*)

İnanıyorsan var; inanmıyorsan yok... Neye inanıyorsan o vardır...

(Pepel susar; afallamış bir halde dik dik ihtiyara bakar.)

BUBNOV

Çay içmeye gidiyorum... Meyhaneye geliyor musunuz? Hey!

LUKA

(Pepel'e.)

Ne bakıyorsun?

PEPEL

Öyleyse... bak sen! Yani...

BUBNOV

İyi, yalnız giderim ben de...

(Kapıyı açarken Vasilisa ile karşılaşır.)

PEPEL

Demek ki... sen...

VASİLİSA

(Bubnov'a.)

Nastasya evde mi?

BUBNOV

Hayır.

(Çıkar.)

PEPEL

Hah geldi işte...

VASİLİSA

(Anna'ya yaklaşır.)

Hâlâ canlı mı?

LUKA

Rahatsız etme...

VASİLİSA

Ya sen... Ne dikiliyorsun burada?

LUKA

Çıkabilirim... İstersen.

VASİLİSA

(Pepel'in odasına yönelir.)

Vasili, seninle bir işim var...

(Luka avlu kapısına doğru gider; kapıyı açıp hafifçe çarpar. Sonra dikkatle sedire, oradan da ocağın üzerine çıkar. Vasilisa Pepel'in odasından seslenir.)

Vasya, buraya gelsene!

PEPEL

Gelmeyeceğim, istemiyorum...

VASİLİSA

Neden? Neye kızdın?

PEPEL

Sıkıldım... Bıktım bütün bu saçmalıklardan...

VASİLİSA

Benden de mi bıktın?

PEPEL

Senden de...

(Vasilisa başörtüsü omuzlarına atılmış girer; kollarını göğsünde kavuşturmuştur. Dikkatle Anna'nın yatağına yaklaşıp perdenin ardına bakar ve Pepel'e döner.)

Bir şeyler söylesene...

VASİLİSA

Ne söyleyeyim? Zorla güzellik olmaz... Hem ben sevgi dilencisi değilim. Doğruyu söylediğin için de sana teşekkür ederim...

PEPEL

Ne doğrusu?

VASİLİSA

Benden bıktığını... Yoksa doğru değil miydi?

(Pepel ses çıkarmadan ona bakar. Vasilisa Pepel'e yaklaşır.)

Ne bakıyorsun öyle? Tanıyamadın mı?

PEPEL

(İç geçirerek.)

Güzel kadınsın Vaska...

(Vasilisa kolunu onun boynuna dolar ama Pepel omuzlarını sertçe silkerek kadından kurtulur.)

Ama hiçbir zaman yüreğimde bir yerin olmadı... Evet seninle birlikte oldum, ama hepsi o kadar işte... Asla senden hoşlanmadım.

VASİLİSA

(*Alçak sesle.*)

Demek öyle? Bak sen...

PEPEL

Evet, konuşacak bir şeyimiz kalmadı! Bırak beni...

VASİLİSA

Başkasını mı beğeniyorsun?

PEPEL

Orası seni ilgilendirmez... Beğensem bile aramızı sen yapacak değilsin ya...

VASİLİSA

(*Anlamlı anlamlı.*)

Belli olmaz... Belki sana bir kız bulabilirim...

PEPEL

(*Şüpheyle.*)

Kimi bulacakmışsın?

VASİLİSA

Pekâlâ biliyorsun... Niye anlamazdan geliyorsun? Vasili ben açık sözlü biriyim...

(*Alçak sesle.*)

Saklayacak değilim, beni çok üzdün. Ortada bir sorun yokken... Suratıma kamçı yemiş gibi oldum... Seviyorum diyordun ama birden...

PEPEL

Birden değil ki! Ben ne zamandır... Sende hiç duygu yok kadın. Kadın dediğin duyarlı olmalı. Biz erkekler canavarız... bize... bize duygusallığı siz öğretmelisiniz. Ama sen ne öğrettin bana?

VASİLİSA

Neyse, olan oldu artık. İnsanın kendine hâkim olması zordur, bilirim. Ah... demek sevmiyorsun... güzel! Her işte bir hayır vardır...

PEPEL

Yani bitti! Böyle sakin, hiç sorun çıkarmadan ayrılıyoruz ha... Çok iyi!

VASİLİSA

Yo, dur bakalım biraz daha sabret! Seninle birlikteyken hep bu girdaptan kurtulmama yardım edeceğini ummuştum. Belki ben de seni sevmiyordum Vasya, ama sen benim umudumdun... Bu umudu sevdim ben, anlıyor musun? Beni buradan çekip çıkarmanı bekliyordum...

PEPEL

Sen çivi değilsin, ben de kerpeten... Seni akıllı sanırdım... Gerçi akıllısın, beceriklisin de!

VASİLİSA

(*İyice Pepel'in yanına sokulur.*)

Vasya! Haydi birbirimize yardım edelim...

PEPEL

Nasıl?

VASİLİSA

(*Alçak, hırslı bir sesle.*)

Kız kardeşimden hoşlanıyorsun biliyorum...

PEPEL

Bu yüzden acımasızca dövüyorsun zaten kızı! Bak Vaska, bir daha ona elini sürersen...

VASİLİSA

Dur biraz! Parlama hemen! Her şeyi sakince, kolayca halledebiliriz. Onunla evlenmek ister misin? Üste para veririm sana... Tam üç yüz ruble! Bulabilirsem fazlasını da veririm...

PEPEL

(*Geri çekilerek.*)

Dur bakalım... Nasıl? Neden?

VASİLİSA

Beni... Kocamdan kurtar! Çöz şu ilmeği boynumdan!

PEPEL

(*Hafif bir ıslık çalar.*)

Şeytan alsın! Oh, oh! Ustaca kurmuşsun her şeyi, aferin... Yani kocaya mezar, sevgiliye kürek cezası, kendine de...

VASİLİSA

Vasya! Kürek de nereden çıktı? Kendin yapmazsın, arkadaşların var! Sen yapsan bile kim anlayacak? Natalya'yı düşünsene! Paran da olacak... Bir yerlere sıvışırsın işte. Benden sonsuza dek kurtulursun. Kardeşim de yanımda kalmaktan kurtulur; onun da yararına olur. Görüyorsun benimle yaşaması imkânsız... Senin yüzünden de ona kin duyuyorum, kendimi tutamayıp zavallı kızcağızı dövüyorum. Bazen öyle kötü dövüyorum ki ben bile acıyıp ağlıyorum... Yine de dövüyorum ve döveceğim de!

PEPEL

Seni hayvan! Kötülüğünle övünüyorsun bir de!

VASİLİSA

Övünmüyorum, doğruyu söylüyorum. Bir düşün Vasya, kocamın yüzünden iki kere hapse girdin... Sırf onun açgözlülüğünden. Adam tahtakurusu gibi yapıştı bana, tam dört yıldır kanımı emiyor! Ne yapayım böyle kocayı? Nataşa'yı da itip kakıyor; dilenci diyerek aşağılıyor! Zehirli yılanın biri bu adam...

PEPEL

Kurnazlığı iyice abarttın ama...

VASİLİSA

Söylediklerim gayet açık... Sadece bir aptal anlamaz ne istediğimi...

(*Kostilyev sessizce içeri girer usulca onlara yaklaşır.*)

PEPEL

(*Vasilisa'ya.*)

İyi, git haydi!

VASİLİSA

Düşün bunu!

(*Kocasını fark eder.*)

Sen de nereden çıktın? Beni mi izliyorsun?

(*Pepel yerinden fırlar ve Kostilyev'e korkunç bir bakış atar.*)

KOSTİLYEV

Benim yahu... ben! Siz burada... Yalnız mısınız? Şey... Sohbet mi ediyordunuz?

(*Aniden ayağını yere vurarak bağırmaya başlar.*)

Vasilisa seni alçak! Pis dilenci!

(*Karşısındakiler hareketsiz ve sessiz durunca kendi bağırmasından ürker.*)

Affet beni Tanrım... Yine günaha soktun beni Vasilisa. Her yerde seni aradım...

(*Keskin bir çığlık atar.*)

Yatma zamanı geldi! Kandillere yağ koymayı unutmuşsun... Ah seni sefil domuz!

(*Titreyen ellerini kadına doğru uzatır. Vasilisa bakışlarını Pepel'den ayırmaksızın ağır ağır kapıya doğru ilerler.*)

PEPEL

(*Kostilyev'e.*)

Haydi defol buradan!

KOSTİLYEV

(*Bağırarak.*)

Ev sahibi benim! Sen defol hırsız!

PEPEL

(*Boğuk bir sesle.*)

Yürü git Mişka...

KOSTİLYEV

Bu ne cüret! Ben buranın da senin de efen...

(*Pepel adamın yakasına yapışıp sarsar. Ocağın üzerinden kımıldanmalar ve gürültülü bir esneme sesi duyulur.*)

PEPEL

(*Kostilyev'i bırakır; adam da bağırarak avluya kaçar.*)

Kimsin... Kim var orada?

LUKA

(*Başını uzatır.*)

Ha?

PEPEL

Sen miydin?

LUKA

(*Sakince.*)

Benim ya... ben! Ah yüce İsa!

PEPEL

(*Avlu kapısını kapamaya gider; sürgüyü arar ama bulamaz.*)

Kahretsin! İn aşağı ihtiyar...

LUKA

Şimdi iniyorum...

PEPEL

(*Sert bir sesle.*)

Neden çıktın ocağın üzerine?

LUKA

Nereye çıkacaktım ki?

PEPEL

İyi de, sen avluya çıkmamış mıydın?

LUKA

Avlu benim gibi bir ihtiyar için çok soğuk evladım.

PEPEL

Peki... Duydun mu?

LUKA

Tabii ki duydum! Nasıl duymayayım, sağır mıyım ben? Ah delikanlı şanslısın... Gerçekten çok şanslısın!

PEPEL

(*Şüpheyle.*)

Ne şansı? Ne için şanslıymışım?

LUKA

Sobanın üzerine çıktığım için elbette.

PEPEL

Peki neden gürültü çıkardın?

LUKA

Herhalde sıcak bastı şansına... Sonradan işi kavradım; şu delikanlıcık bir yanlış yapmasa, ihtiyarcığın gırtlağını sıkmasa bari dedim...

PEPEL

Evet, yapabilirdim de... Nefret ediyorum ondan.

LUKA

Belli mi olur? Böyle hatalar sık sık olur...

PEPEL

(*Gülümseyerek.*)

Yoksa sen de mi... böyle bir hata yaptın?

LUKA

Delikanlı! Şimdi beni iyi dinle: Bu karıdan kurtulman lazım! Sakın kendini ondan; dinleme o şeytanı! Bak benim halime, kafam cascavlak kaldı... Neden? Hep kadınlar yüzünden... Eskiden kafamda olan saç telleri kadar kadın tanıdım... Ama bu Vasilisa vebadan beter!

PEPEL

Sana teşekkür mü edeyim bilemiyorum... yoksa... yoksa sen de mi?..

LUKA

Bir şey söyleme! Benden iyi konuşamazsın! Dinle bak: O hoşlandığın kızı tut kolundan, arkanıza bile bakmadan kaçın buradan! Gidin, geri de dönmeyin!

PEPEL

(*Kaşlarını çatar.*)

İnsanları anlayamıyorsun ki! Kim iyi, kim kötü belli değil...

LUKA

Anlayıp da ne yapacaksın? Her insan canının çektiği gibi

yaşar... Bir bakarsın bugün iyiyken yarın kötü olmuş. Eğer şu kızda gönlün varsa beraberce gidin buradan, her şey bitsin... Ya da yalnız git. Gençsin, istediğin zaman bir kadın bulabilirsin kendine...

PEPEL

(Luka'yı omuzlarından kavrar.)

Yok, söyle bakalım neden bana bunları...

LUKA

Dur, bırak. Anna'ya bakayım... çok kötü inledi...

(Anna'nın yatağına gider; perdeyi kaldırıp kadına bakar ve eline dokunur. Pepel düşünceli ve şaşkın bir ifadeyle onu izler.)

Yüce İsa! Aramızdan yeni ayrılmış Anna kulunun ruhuna merhamet göster...

PEPEL

(Alçak sesle.)

Ölmüş mü?

(Yatağa yaklaşmadan başını uzatır.)

LUKA

(Alçak sesle.)

Acıları dindi! Kocası nerede?

PEPEL

Meyhanededir herhalde...

LUKA

Haber vermeli...

PEPEL

(İrkilir.)

Ölüleri sevmem...

LUKA

(Kapıya doğru gider.)

Neden sevesin ki zaten? Esas dirileri sevmeli... dirileri...

PEPEL

Seninle geleyim...

LUKA

Korkuyor musun?

PEPEL

Hoşlanmıyorum.

(Aceleyle çıkarlar. Kısa bir sessizlik olur. Avludan boğuk gürültüler duyulur; sonra da Aktör girer.)

AKTÖR

(Kapıyı kapatmadan eşikte durur ve kapı kanatlarını tutarak bağırır.)

Hey ihtiyar! Neredesin? Hatırladım... dinle...

(Yalpalayarak öne doğru iki adım atar; pozunu takınır ve okumaya başlar.)

"Tanrım! Bulamasa da kutsal gerçeğe
Uzanan o aydınlık yolu,
Taşır insanı, bu delinin onuru,
O altından düşe!"

(Nataşa kapıda, Aktör'ün yanında belirir.)

İhtiyar!

"Yarın olur da güneş unutursa
Yolumuza ışık saçmayı,
Bir yolunu bulur bu delinin hayali,
Boğar tekmil dünyayı ışığa*..."

NATAŞA

(Gülerek.)

Seni bostan korkuluğu! Kafayı iyice tütsülemişsin...

AKTÖR

(Kıza döner.)

Aa, sen misin? Peki ihtiyar... o tatlı ihtiyar nerede? Galiba burada kimse yok. Haydi hoşça kal Nataşa! Hoşça kal!

NATAŞA

(İçeri girmek ister.)

Selam bile vermeden veda ediyorsun.

AKTÖR

(Kızın yolunu keser.)

Gidiyorum, yola çıkıyorum! Bahar gelir, ben giderim...

---

* Pierre-Jean de Béranger'in *Les Fous* şiirinden. (ç.n.)

NATAŞA

Boş versene... Nereye gideceksin ki?

AKTÖR

Şu şehri... tedavi şehrini aramaya... Sen de git Ophelia, bir manastıra kapan... Anlıyor musun? Organizmalar için bir hastane varmış, benim gibi ayyaşlar için. Mükemmel bir hastane... mermerden; yerler bile mermer! Aydınlık, temizlik, yemekler... hepsi bedava! Üstelik yerler de mermer! Orayı bulup tedavi olacağım ve yeniden başlayacağım! Yeniden doğuş yolundayım. Kral Lear'in dediği gibi! Nataşa, benim sahne adım Sverçkov-Zavoljski'dir... Kimse bilmez bunu, hiç kimse! Burada adın yok; adını kaybetmek ne utanç vericidir bilir misin? Köpeklerin bile adları varken...

(Nataşa dikkatle Aktör'ün yanından dolanıp içeri girer; Anna'nın yatağının önünde durup kadına bakar.)

Adın yoksa insan da olamazsın...

NATAŞA

Baksana, zavallı... ölmüş galiba...

AKTÖR

(Başını iki yana sallayarak.)

Mümkün değil...

NATAŞA

(Geriler.)

Yemin ederim! Baksana...

BUBNOV

(Kapıdan.)

Neye bakıyorsunuz?

NATAŞA

Anna'ya... Ölmüş!

BUBNOV

Öksürük kesildi yani.

(Anna'nın yatağına gidip bakar, sonra kendi yerine geçer.)

Kleşç'e haber vermek gerek, bu yalnızca onu ilgilendirir.

AKTÖR

Ben gidip... söylerim... Kadıncağız da adını kaybetti!

(*Çıkar.*)

NATAŞA

(*Odanın ortasına gelir.*)

Bir gün ben de böyle... Bir bodrumda geberip gideceğim...

BUBNOV

(*Sedirinin üzerine birtakım pılı pırtı yayar.*)

Nasıl? Neler mırıldanıyorsun orada?

NATAŞA

Öylesine, kendi kendime konuşuyorum işte...

BUBNOV

Vaska'yı mı bekliyorsun? Dikkatli ol, Vaska bir gün senin kafanı kıracak...

NATAŞA

Kim kırarsa kırsın! Onun kırması daha iyi olur en azından...

BUBNOV

(*Uzanır.*)

Sen bilirsin...

NATAŞA

Ölmesi onun için daha iyi oldu, ama... yine de acıyor insan... Tanrım! İnsan ne uğruna yaşar?

BUBNOV

Doğar, yaşar ve ölürüz; hepsi bu işte. Ben de öleceğim, sen de... Acınacak ne var bunda?

(*Luka, Tatar, Eğri Kursak ve Kleşç girerler. Kleşç en arkadan, ağır ağır gelir.*)

NATAŞA

Şşt! Anna...

EĞRİ KURSAK

Duyduk... Öldüyse Tanrı günahlarını affetsin.

TATAR

(*Kleşç'e.*)

Buradan çıkartmalıyız! Avluya götürelim! Burası ölülerin değil, dirilerin uyuması için...

KLEŞÇ

(*Alçak sesle.*)

Götürelim...

(*Hepsi yatağa sokulur. Kleşç karısına diğerlerinin omuzları üzerinden bakar.*)

EĞRİ KURSAK

(*Tatar'a.*)

Kokacak diye mi? Kokmaz ki... Daha yaşarken kurumuştu kadın...

NATAŞA

Tanrım! Kimse acımıyor mu, kimse güzel bir şey söylemeyecek mi? Ah sizi...

LUKA

Üzülme kızım... boş ver! Kim ölülere acır ki? Ah yavrum, yaşayanlara acımıyoruz, kendimize acımıyoruz... Nerede kaldı ölülere acımak!

BUBNOV

(*Esneyerek.*)

Hem sözlerin ölüme yararı yoktur! Hastalığa karşı belki... Ama ölüme karşı hiçbir sözün yararı olmaz!

TATAR

(*Uzaklaşarak.*)

Polise de bildirmeli...

EĞRİ KURSAK

Evet, bak bu zorunlu işte! Kleşç, polise bildirdin mi?

KLEŞÇ

Hayır... gömmek de gerek... Ama bende topu topu kırk kapik var...

EĞRİ KURSAK

Böyle bir durum için borç almalısın. Ya da biz toplarız.

Beşer onar, artık kim ne kadar verebilirse... Yalnız bir an önce polise bildirmeli! Yoksa karını senin öldürdüğünü veya başka bir şey olduğunu düşünürler...

(*Sedire gider ve Tatar'ın yanına yatmaya hazırlanır.*)

NATAŞA

(*Bubnov'un sedirine yaklaşarak.*)

Şimdi rüyama girecek işte. Rüyamda hep ölüleri görürüm. Yalnız gitmeye korkuyorum, avlu çok karanlık...

LUKA

(*Onu izler.*)

Bence dirilerden korkmalısın...

NATAŞA

Beni geçiriversen dedeciğim...

LUKA

Tamam, tamam gidelim!

(*Kısa bir sessizlik.*)

EĞRİ KURSAK

Hoh-hoh! Hasan, bahar geliyor kardeş... Sıcaklar başlayacak! Mujikler karasabanlarını, çapalarını çıkarmış çift sürmeye hazırlanmışlardır bile! Ya biz? Hasan? Uyumuş bile Muhammed'in günahkâr kulu!

BUBNOV

Tatarlar uykuyu severler...

KLEŞÇ

(*Sahnenin ortasında durup şaşkın şaşkın önüne bakar.*)

Şimdi ne yapacağım ben?

EĞRİ KURSAK

Yatıp uyuyacaksın... O kadar...

KLEŞÇ

(*Alçak sesle.*)

Peki... Bu kadın ne olacak?

(*Kimse cevap vermez. Satin ile Aktör girerler.*)

AKTÖR

(*Bağırarak.*)

İhtiyar buraya bak! Benim sadık Kentim.

SATİN

Gezgin Mikluha Makey* geldi... Ha, ha...

AKTÖR

Sonunda karar verildi! İhtiyar, nerede o şehir... Sen nerelerdesin?

SATİN

Aç şu gözünü artık be! İhtiyar seni kandırdı... Öyle bir şey yok! Ne öyle bir şehir ne de öyle insanlar var... Hiçbiri yok!

AKTÖR

Yalan söylüyorsun!

TATAR

(*Yerinden fırlayarak.*)

Ev sahibi nerede? Gidip görüşeceğim! Uyku yoksa para da yok! Ölüler... Ayyaşlar...

(*Hızla çıkar. Satin arkasından ıslık çalar.*)

BUBNOV

(*Uykulu bir sesle.*)

Yatın çocuklar, gürültü etmeyin... Geceleri uyunur!

AKTÖR

Evet, doğru ya! Ceset! "Ağlarımıza bir ceset takılmıştı"... Béranger'in dizesi!

SATİN

(*Bağırır.*)

Ölüler duymaz! Ölüler hissetmez! Böğür... Bağır... Ölüler seni duymaz!

(*Luka kapıda görünür.*)

---

* Ünlü antropolog, biyolog ve gezgin. (ç.n.)

III. Perde

Çerçöple, kırık dökük eşya ve yabani otlarla dolu bir avlu. Avlunun dip tarafında gökyüzünü görmeyi engelleyen kerpiç bir yangın duvarı. Önünde fundalıklar. Sağ tarafta samanlık ya da ahır olarak yapılmış bir binanın kararmış ahşap duvarı. Solda Kostilyev'in pansiyonunun bulunduğu binanın gri, sıvaları yer yer dökülmüş duvarı. Bina öylesine yamuktur ki arka köşesi neredeyse avlunun ortasına dek uzanır. Bu köşe ile kerpiç duvar arasında dar bir geçit bulunur. Gri duvarda iki pencere vardır: Birisi yer hizasında, diğeri ise iki arşın yukarıda ve kerpiç duvara daha yakın. Bu pencerenin altında ters çevrilmiş kırık bir kızak ve yaklaşık dört arşın uzunluğunda bir tomruk parçası vardır. Sağda, duvar dibinde bir sürü eski levha ve tahta parçaları yığılmıştır. Akşam. Batmakta olan güneş kerpiç duvarı kızıla boyamıştır. Bahar başlangıcı; karlar yeni erimiştir. Fundalıkların kara dalları henüz çiçeklenmemiştir. Nataşa ile Nastya, tomruğun üzerinde yan yana oturmaktadır. Baron ile Luka da kızağın üzerindedir. Kleşç sağ taraftaki tahta parçalarının üzerine yerleşmiştir. Yer hizasındaki pencerede Bubnov'un başı görünmektedir.

NASTYA

(*Gözleri kapalı, başını sözlerinin akışıyla uyumlu olarak sallayarak ezgili bir sesle, şarkı söyler gibi konuşur.*)

İşte geceleyin sözleştiğimiz gibi bahçedeki kameriyeye gelmişti. Bense uzun zamandır onu bekliyor, korku ve üzüntüden titriyordum. O da tebeşir gibi bembeyaz kesilmiş titriyor; elinde de bir revolver...

NATAŞA

(*Çekirdek yiyerek.*)

Ay! Öğrencilerin gözü kara olduğu doğru herhalde...

NASTYA

Ürkütücü bir sesle bana, "Kıymetli sevgilim," dedi.

BUBNOV

Ha, ha! Kıymetli mi?

BARON

Kes sesini! Hoşlanmıyorsan dinleme, ama masalcının lafını da kesme... devam et sen!

NASTYA

"Biricik sevgilim benim..." dedi. "Ailem evlenmemize razı değil... ve seni sevdiğim için benden ebediyen nefret edecekler... İşte bu yüzden yaşamıma son vereceğim..." diye devam etti. Revolveri kocaman bir şeydi; içinde de on kurşun vardı... "Elveda gönlümün aziz dostu! Kararımı verdim; dönüşü yok... Sensiz asla yaşayamam!" Ben de ona şöyle dedim: "Raul, sen vazgeçilmez bir dostsun benim için..."

BUBNOV

(*Şaşırır.*)

Nasıl? Kraul mu?

BARON

(*Kahkahayla güler.*)

İyi de Nastka... son anlattığında ismi Gaston'du!

NASTYA

(*Ayağa fırlar.*)

Susun be... Reziller! Sokak köpekleri! Siz... siz aşktan ne anlarsınız? Gerçek aşktan? Benimki gerçek aşktı!

(*Baron'a.*)

Ya sen, beş para etmez herif! Okumuş olacaksın bir de! Kahvesi yatağına geliyormuş sözde...

LUKA

Susun bakayım! Engel olmayın kıza! İnsana saygı gösterin... Önemli olan kullanılan kelimeler değil, anlamdır! Anlat kızım, aldırma sen!

BUBNOV

Öt bakalım karga; kabart tüylerini!

BARON

Haydi devam et!

NATAŞA

Dinleme şunları... Onlara ne? Kıskançlıktan böyle yapıyorlar... Kendilerinin anlatacak bir şeyi olmadığından...

NASTYA

(*Yine oturur.*)

Yok istemiyorum! Madem inanmıyorlar, madem gülüyorlar anlatmayacağım işte...

(*Aniden susar; birkaç saniye sonra da gözlerini kapatıp sanki uzaklardan bir yerlerden müzik sesi duyuyormuş gibi, başını ve elini hikâyesinin ahengine uydurarak ateşli bir şekilde anlatmaya başlar.*)

Ben de şöyle cevap verdim: "Yaşama sevincim... Ay yüzlüm benim! Ben de sensiz yaşayamam... Çünkü seni deliler gibi seviyorum ve kalbim göğüs kafesimde çarptığı sürece de seveceğim! Ama yazık etme gençliğine; ailenin de biricik mutluluğu sensin ve... madem öyle istiyorlar... bırak beni! Bırak benim yaşamım mahvolsun senin uğruna... ben... yapayalnızım. Varsın öleyim ne fark eder! Hiçbir işe yaramam; hiçbir şeyim de yok kaybedecek... Ben bir hiçim... hiç..."

(*Ellerini yüzüne kapatıp sessizce ağlamaya başlar.*)

NATAŞA

(*Ona dönerek alçak sesle.*)

Ağlama ama... Hiç gerek yok...

(*Luka gülümseyerek Nastya'nın başını okşar.*)

BUBNOV

(*Kahkaha atar.*)

Ah, ne aptal kız, bebek gibi! Değil mi?

BARON

(*O da güler.*)

İhtiyar! Bunları doğru mu sanıyorsun? Bunların hepsi "Kederli Aşk" kitabından... Hepsi saçmalık! Bırak şunu!

NATAŞA

Sana ne be? Sussana sen... Tanrı belanı vermiş zaten...

NASTYA

(*Öfkeyle.*)

Ruhsuz! Kuş beyinli! Ne arar sende merhamet?

LUKA

(*Nastya'nın koluna girer.*)

Gidelim yavrum! Aldırma... kızma! Ben biliyorum... İnanıyorum sana! Haklı olan sensin, onlar değil... Aşkının gerçek olduğuna inanıyorsan... öyledir! Arkadaşın olacak bu herife de kızma... belki kıskandığı için alay ediyordur; belki de yaşamında böyle bir şey hiç başına gelmemiştir! Haydi gidelim!

NASTYA

(*Ellerini sımsıkı göğsüne bastırır.*)

Yemin ederim doğru söylüyorum dedeciğim! Bunların hepsi gerçek! Fransız bir öğrenciydi... ismi de Gaston'du... Koca bir sakalı, rugan çizmeleri vardı... Yalanım varsa şuracıkta yıldırım düşsün başıma! Hem beni öyle çok... öyle çok seviyordu ki!

LUKA

Biliyorum kızım! Tamam inanıyorum. Rugan çizmeliydi ha? Vay, vay! Ee, sen de seviyor muydun onu?

(Köşeyi dönüp kaybolurlar.)

BARON

Ne aptal kız! İyidir gerçi ama... aptal işte, hem de dayanılmayacak kadar!

BUBNOV

Peki bu ne yahu? Bir insan yalan söylemeyi neden bu kadar sever? Sanki hep yargıcın karşısındaymış gibi!

NATAŞA

Galiba yalan gerçekten daha tatlı geliyor... Hem bazen ben de...

BARON

Sen de ne? Devam etsene!

NATAŞA

Bir şeyler uydururum... Uydurup beklerim ki...

BARON

Neyi?

NATAŞA

(Utangaç bir gülümsemeyle.)

Öylesine bir şeyler işte... Mesela yarın özel birinin gelmesini... veya başıma beklenmedik bir şey gelmesini... Ciddi ciddi beklerim hem de. Gerçekte bekleyecek neyim var ki?

(Kısa bir sessizlik.)

BARON

(Alayla gülümser.)

Beklemek boş... Ben hiçbir şeyi beklemem! Her şey oldu zaten! Geçti, bitti! Sonrası yok!

NATAŞA

Kimi zaman da... Yarın aniden ölecekmişim gibi hissediyorum. Bu da tüylerimi ürpertiyor. Yazın ölümü düşünmek daha iyidir. Ani fırtınalar olur yazları... ve aniden vurur insanı...

BARON

Yaşamından memnun değilsin... Oysa ablan... Şeytanın ta kendisi!

NATAŞA

Kim yaşamından memnun ki? Gördüğüm herkesin yaşamı berbat...

KLEŞÇ

(*Bu sözü duyuncaya dek hareketsiz ve umursamadan otururken birden ayağa fırlar.*)

Herkes mi? Yalan! Herkesinki değil! Herkesin yaşamı berbat olsa tamam! Kızmaz, aldırmazdım belki o zaman! Evet!

BUBNOV

Ne oluyor be, şeytan mı dürttü? Nasıl fırladın öyle yahu?

(*Kleşç yine yerine uzanıp homurdanır.*)

BARON

Gidip Nastka'yla barışmam gerek. Yoksa içki parası vermez...

BUBNOV

Hımm... İnsanlar uydurmaya bayılıyor. Ama Nastka'nınki anlaşılır bir şey! Kız suratını boyamaya alışık... eh, şimdi de ruhuna renk katmak istiyor. İyi ama diğerleri? Mesela Luka... amma çok yalan söylüyor adam. Üstelik bir çıkarı da yok... İyice kocamış da. Ne işine yarar yalan?

BARON

(*Gülümseyerek uzaklaşırken.*)

Tüm insanların ruhları gridir... Bu yüzden hepsi biraz allık istiyor...

LUKA

(*Köşeden çıkar.*)

Efendi neden üzüyorsun kızı? Engel olmamalıydın... Bırak ağlasın gönlünce... Yalnızca kendi keyfi için gözyaşı döküyor; sana ne zararı var?

BARON

Budalaca ihtiyar! Bıktırdı artık. Bugün Raul, yarın Gaston... ama hep aynı yalanlar! Yine de barışmaya gidiyorum bak.

(*Çıkar.*)

LUKA

Git haydi... Gönlünü al! İnsanları sevmekten asla zarar gelmez...

NATAŞA

İyi adamsın dedeciğim... Nasıl böyle iyi olabiliyorsun?

LUKA

İyi mi dedin? Eh... Peki, öyle diyorsan öyle olsun...

(*Kerpiç duvarın ardından hafif bir armonika ve şarkı sesi duyulur.*)

Bazı insanların da iyi olması, insanlara acıması gerek kızım... İsa herkese acırmış, bize de bunu buyurmuş... Ben de diyorum ki, insana zamanında acırsan ancak iyilik doğar bundan! Mesela ben vaktiyle Tomsk şehrinde bir mühendisin yazlığında bekçilik yapardım... Yazlık orman içinde, ıssız bir yerdeydi... Kışları bu yazlıkta tek başıma kalırdım. Gerçekten güzel yerdi! Bir gün birilerinin duvara tırmandığını duydum...

NATAŞA

Hırsızlar mı?

LUKA

Evet. Tırmanıyorlardı işte! Aldım av tüfeğini dışarı çıktım. İki kişinin pencereyi açmaya çalıştığını gördüm; işlerine öyle dalmışlardı ki beni fark etmediler bile. "Hey siz, defolun buradan!" diye bağırdım. Onlarsa ellerinde nacaklarla üzerime yürüdüler... Ben de onları, "Kıpırdamayın sakın, yoksa ateş ederim!" diye uyardım. Tüfeği bir birine, bir diğerine çeviriyordum. Hemen diz çöktüler, "Bırak bizi!" diye yalvardılar. Ama nacaklar yüzünden kızmıştım onlara, anlarsın ya! "Defolun dediğimde niye gitmediniz ha? Şimdi biriniz şu ağaçtan bir dal koparsın," dedim. Kopardılar. "Şimdi biriniz yatacak diğeriniz de sopayı basacak!" dedim. Onlar da bir güzel patakladılar birbirlerini. Dayaktan sonra da şöyle dediler: "Baba, bir parça

ekmek ver bize gidelim; karnımız aç!" İşte bunlar da güzel kızım...

(*Güler.*)

Eli nacaklı hırsızlar! İyi mujiklermiş aslında ikisi de... Ben de "Sizi gidi çupralar, doğruca gelip ekmek isteseydiniz keşke!" dedim. Bunlar da "Dilendik, dilendik kimse bir lokma vermedi. Bizim de gücümüze gitti; bıktık artık!" dediler. Bütün kışı yanımda geçirdiler. Birinin adı Stepan'dı; tüfeği alıp ormana avlanmaya giderdi. Öbürü, Yakov ise hep hastaydı; öksürüp dururdu. Böylece üçümüz yazlığa bekçilik ettik. İlkbahar gelince de, "Hoşça kal baba," deyip Rusya'nın yolunu tuttular...

NATAŞA

Kaçak sürgünler miydi?

LUKA

Tam üstüne bastın, sürgünden kaçmışlardı... İyi mujiklerdi! Acımasaydım belki de onlar beni öldürürdü. Al başına belayı sonra... mahkeme, hapis, tekrar Sibirya... neye yarar? Ne hapis öğretir iyiliği ne de Sibirya... İnsandır insana iyiliği öğreten! Bu kadar basit!

(*Kısa bir sessizlik.*)

BUBNOV

Çok doğru! Mesela ben... yalan söylemeyi beceremem! Neye yarar zaten? Bence gerçeği olduğu gibi söylemeli! Çekinecek ne var?

KLEŞÇ

(*Aniden canı yanmış gibi ayağa fırlayıp, bağırmaya başlar.*)

Ne gerçeği, nerede gerçek?

(*Üstündeki yırtık pırtık giysileri göstererek.*)

İşte gerçek bu! İş yok... Derman yok! İşte gerçek bu! Başımı... başımı sokacak yerim bile yok! Gebermem lazım... İşte gerçek bu! Şeytan alsın! Ne... ne işime yarar gerçek? Bırakın... bırakın soluk alayım yalnız! Suçum ne benim? Ne yapayım gerçeği? Yaşamak... kahretsin... Yaşamak işkence! Al sana gerçek!

BUBNOV

Ne coştu yahu!

LUKA

Yüce İsa! Dinle evladım, sen...

KLEŞÇ

(*Sinirden titreyerek.*)

Burada gerçekten bahsediyorsunuz! Sen ihtiyar, herkesi avutmaya çalışıyorsun! Sana söyleyeceğim şudur: Hepinizden nefret ediyorum! Gerçek denen o şeyden de! Cehennemin dibine gitsin gerçek, lanet olsun! Anladın mı? Lanet olsun gerçeğinize!

(*Sağa sola bakınarak köşeye koşar.*)

LUKA

Ay, ay! Amma tez canlıymış... Nereye kaçtı şimdi?

NATAŞA

Ne fark eder, kudurdu işte...

BUBNOV

Birinci sınıftı doğrusu! Tiyatroda gibi oynadı! Bazen böyle şeyler yapar... Bu yaşama henüz alışamadı...

PEPEL

(*Ağır ağır köşeden çıkar.*)

Merhaba millet! Luka, kurnaz ihtiyar seni, yine mi hikâye anlatıyorsun?

LUKA

Bir görseydin... adam ne biçim bağırıyordu!

PEPEL

Kleşç değil mi? Nesi vardı öyle? Paçaları tutuşmuş gibi koşuyordu...

LUKA

Yüreğin yanıyorsa sen de öyle koşarsın.

PEPEL

(*Oturur.*)

Ondan hoşlanmıyorum. Çok kibirli, kötü bir adam...

(*Kleşç'i taklit ederek.*)

"Ben bir işçiyim!" Sanki herkes ondan aşağıymış gibi... İstiyorsan çalış. Övünecek ne var bunda? Çalışmaya bakılsaydı, atlar herkesten kıymetli olurdu... Gıklarını çıkarmadan onca yükü taşıyorlar ya! Nataşa, seninkiler evdeler mi?

NATAŞA

Mezarlığa gittiler. Sonra da kiliseye geçeceklerdi.

PEPEL

Bakıyorum da boş boş oturuyorsun... pek görülmüş şey değil yani!

LUKA

(Düşünceli bir tavırla Bubnov'a.)

Gerçek diyorsun ya hani... Gerçek her zaman yararlı değildir insana... Mesela vaktiyle adil ülke diye bir şeye inanan bir adam tanırdım...

BUBNOV

Neye?

LUKA

Adil ülkeye... "Bu dünyada adaletin olduğu bir yer olmalı," derdi... Güya burada değişik, iyi insanlar yaşıyorlarmış! Birbirlerine saygı, sevgi gösterip karşılık beklemeden yardım ediyorlarmış ve... hepsi de dürüst, onurlu insanlarmış! İşte bu adam da hep o adaletli ülkeyi bulmak istiyordu... Yoksuldu; yaşamı berbattı... ama onca yokluk içinde yaşarken, her an düşüp ölecekmiş gibiyken bile inancını kaybetmez, gülümseyerek, "Boş ver hepsi geçecek! Az daha sabredeyim; nasılsa kurtulacağım bu yaşamdan ve adil ülkeye gideceğim," derdi. Tek mutluluğu o ülkeydi...

PEPEL

Ee, gidebildi mi?

BUBNOV

Nereye be? Ha, ha!

LUKA

Neyse, bir gün yanımıza –Sibirya'daydık– okumuş biri geldi sürgün olarak. Her şey için kitapları ve planları da vardı yanında. Adam bu okumuşa, "Şu adil ülke nerededir, oraya hangi yoldan gidilir bir gösteriversen," dedi. Okumuş adam da kitaplarını, haritalarını açtı; planlarını yayıp baktı, baktı... bir türlü bulamadı o ülkeyi. Her yer, her toprak parçası vardı haritalarda, ama bir tek adil ülke yok!

PEPEL

(*Alçak sesle.*)

Ya, yok muymuş?

(*Bubnov kahkahayla güler.*)

NATAŞA

Sussana sen... Sonra ne oldu dedeciğim?

LUKA

Adam inanmadı. Sürekli, "Olması gerek, iyi bak! Adil ülke içlerinde değilse senin kitapların, haritaların beş para etmez!" deyip duruyordu. Bizim okumuş da gücendi: "Benimkiler en doğru haritalardır; dünyada adil ülke diye bir yer yok," dedi. Adam bunu duyunca iyice öfkelendi. "Nasıl olur? Onca yıl varlığına inanarak, sabırla yaşadım! Ama haritalarda yok; soygunculuk bu!" Sonra da adamcağıza, "Seni hergele, seni namussuz! Okumuş falan değilsin sen!" diye bağırıp kulağına bir yumruk yapıştırdı! Bir daha, bir daha!

(*Susar.*)

Sonra da evine gidip kendini astı!

(*Hepsi susar. Luka gülümseyerek Pepel ile Nataşa'ya bakar.*)

PEPEL

(*Alçak sesle.*)

Lanet olsun... Pek neşeli bir hikâye değilmiş...

NATAŞA

Aldanmayı kaldıramamış...

BUBNOV

(*Asık yüzlü.*)

Hepsi masal işte...

PEPEL

Eh, anlaşılan adil ülke bulunamamış...

NATAŞA

Yazık adama...

BUBNOV

Hepsi uydurma yahu! Hah, ha! Adil ülkeymiş! Nerede? Ha, ha, ha!

(*Pencereden kaybolur.*)

LUKA

(*Başıyla Bubnov'un penceresini işaret ederek.*)

Gül bakalım! Ah, ah...

(*Kısa bir sessizlik.*)

Eh çocuklar, sağlıcakla kalın! Yakında ayrılıyorum sizden...

PEPEL

Nereye gideceksin?

LUKA

Hohollere* ... Orada yeni bir din çıkmış diye duydum... bir göz atmak lazım! İnsanlar hep arayışta; hep daha iyisini bulma çabasında... Tanrı onlara sabır versin!

PEPEL

Peki bulurlar mı sence?

LUKA

İnsanlar mı? Bulurlar elbet! Arayan, araştıran... çok arzulayan bulur!

NATAŞA

Bulduklarını da... üstün bir şey sanırlar...

LUKA

Sanırlar tabii! Arayana yardım etmeli, saygı duymalı kızım.

---

* Rusların Ukraynalıları aşağılamak için kullandıkları bir kelime. Perçem, ibik anlamlarına gelir. (ç.n.)

NATAŞA

Nasıl yardım edeyim? Kendime hayrım yok ki...

PEPEL

(*Kararlı bir tavırla.*)

Ben seninle... bir daha konuşmalıyım Nataşa... Hemen şimdi, onun önünde... zaten her şeyi biliyor... Benimle gel!

NATAŞA

Nereye, hapse mi?

PEPEL

Hırsızlığı bıraktığımı söyledim ya sana! Tanrı tanığımdır ki bıraktım! Sözümde dururum ben! Okuma yazmam var, çalışabilirim... İşte ihtiyar da Sibirya'ya gönüllü gitmelisin diyor. Gidelim mi ne dersin? Bu yaşamdan iğrenmediğimi mi sanıyorsun? Biliyorum; her şeyin farkındayım! Benden çok çalanlar bile namuslu geçiniyorlar diye kendimi avutuyorum! Ama bunun yardımı dokunmuyor artık! Bu... hiçbir şey! Pişman değilim; vicdana inanmam... ama hissettiğim bir şey var: Farklı bir yaşamım olmalı! Daha iyi bir yaşam istiyorum! Kendi kendime saygı duyabileceğim bir yaşam!

LUKA

Doğru evlat! Tanrı ağzından işitsin... İsa yardımcın olsun! Haklısın, insan kendi kendine saygı duymalıdır...

PEPEL

Küçük yaştan beri hırsızlık yapıyorum... Herkes bana hırsız Vaska, hırsızın oğlu Vaska derdi! Madem öyle, alın hırsız oldum işte! Anlıyor musun? Belki kötü insanlar yüzünden, belki de hiç kimse bana başka bir isim vermediğinden hırsız olmuşumdur... Sen Nataşa... Sen ver bana başka bir isim, olmaz mı?

NATAŞA

(*Hüzünle.*)

Söylediklerinin hiçbirine inanmıyorum. Üstelik bugün

biraz huzursuzum; yüreğim sıkışıyor, bir şeyler olacakmış gibi bir his var içimde... Özellikle bugün bu konuşmanın hiç sırası değil Vasili...

PEPEL

Peki ne zaman gelecek sırası? İlk kez söylemiyorum ya bunları...

NATAŞA

Peki neden seninle kaçayım? Aşk için dersen, seni o kadar çok sevmiyorum... Bazen çok hoşuma gidiyorsun ama bazen de seni görmekten bile iğreniyorum. Demek ki seni sevmiyorum... Âşıklar sevgililerinin kusurlarını görmez, ama ben seninkileri görüyorum...

PEPEL

Seversin merak etme! Kendime alıştırırım seni... yeter ki kabul et! Bir yıldan fazladır seni izliyorum. Dayanıklı, iyi bir kızsın... güvenilir bir insansın... çok seviyorum seni!

(*Vasilisa pencerede belirir; giyinip süslenmiştir. Pervazın ardında durarak dinlemeye başlar.*)

NATAŞA

Demek öyle. Beni seviyorsun, ama kız kardeşimle...

PEPEL

(*Şaşkınlıkla.*)

Ne olmuş ona? Onun gibiler hiçbir şey değildir ki...

LUKA

Boş ver kızım! Ekmek yoksa kara pazı bile yenir... ekmek yoksa...

PEPEL

(*Mahzun.*)

Biraz acı bana! Yaşamım feci... Sürünüyorum. Bir kurdun yaşamından farksız; çok az şeyden mutlu olabiliyorum... Bataklıkta gibiyim, neye tutunsam elimde kalıyor... Her şey çürümüş; hiçbir şey çekmiyor ağırlığımı. Ablanı düşünmüştüm, ama yanılmışım. Bu kadar paragöz olmasaydı onun için her şeyi yapardım! Ama

o hep kendisini düşünüyor... onun istediği ben değilim; istediği para ve özgürlük! Sefahat istiyor. Ondan bana hayır gelmez... Sense taze bir çam ağacı gibisin; yaprakların batsa da, sana tutunabilir insan...

LUKA

Bence de evlen onunla kızım, evlen! İyi bir delikanlı işte! Yalnız sık sık iyi bir delikanlı olduğunu hatırlat ona da unutmasın! Sana inanır... yalnızca, "Vasya sen iyi bir insansın, sakın unutma bunu!" de. Düşün yavrum, başka seçeneğin var mı? Ablan zehirli yılanın biri... Kocasınaysa ne söylense az; kelimeler yetmez kötülüklerini tarife... Hem buradaki yaşama bir baksana. Nasıl kurtulacaksın buradan? Oysa bu cesur bir delikanlı...

NATAŞA

Bir yere gidemem, farkındayım. Bunu çok düşündüm, ama kimseye güvenemiyorum işte. Kaçacak yer yok...

PEPEL

Bir yer var... ama ona da ben izin vermem... Öldürürüm seni daha iyi...

NATAŞA

(*Gülümser.*)

Bak işte... Daha karın olmadan beni öldürmek istiyorsun.

PEPEL

(*Kızı kucaklar.*)

Yapma Nataşa! Öyle değil!

NATAŞA

Peki... ama Tanrı'nın tanıklığında sana bir sözüm var Vasili! Eğer bana bir kere olsun el kaldırırsan ya da beni üzecek olursan kendimi öldürürüm... ya asarım kendimi ya da...

PEPEL

Sana dokunursam elim kırılsın!

LUKA

Bunları kafana takma güzel kızım! Onun sana daha çok ihtiyacı var...

VASİLİSA

(*Pencereden.*)

İşte sözlendiniz! Bir yastıkta kocayın!

NATAŞA

Gelmişler! Ah Tanrım bizi gördüler... Ah Vasili!

PEPEL

Neden korkuyorsun? Artık hiç kimse sana dokunmaya cesaret edemez!

VASİLİSA

Doğru Natalya, korkma! O da seni dövemez... Zaten ne dövmeyi ne de sevmeyi beceremez, bilirim!

LUKA

(*Alçak sesle.*)

Ah, kadın değil, engerek...

VASİLİSA

Bu yalnızca konuşmayı bilir...

KOSTİLYEV

(*Girer.*)

Nataşka! Ne halt ediyorsun burada asalak? Dedikodu mu yapıyorsun? Yoksa aileni şikâyet mi ediyorsun bakayım? Semaver hazır mı? Sofrayı kurdun mu?

NATAŞA

(*Çıkarken.*)

Kiliseye gidecektiniz de ondan...

KOSTİLYEV

Nereye gideceğimizden sana ne? Sen verilen işi yap yeter!

PEPEL

Sus be, o artık senin hizmetçin değil! Gitme Natalya, hiçbir şey yapma!

NATAŞA

Bu kadar erken emir vermeye başlama.

(*Çıkar.*)

PEPEL

(*Kostilyev'e.*)

Yettiniz artık! Yeterince aşağıladınız kızı... O benim artık!

KOSTİLYEV

Senin mi? Ne zaman aldın? Ne kadar ödedin?

(*Vasilisa bir kahkaha atar.*)

LUKA

Vasya git artık!

PEPEL

Şimdi sevin bakalım! Dikkat edin de sonradan ağlamayasınız!

VASİLİSA

Ay, ne korkunç! Ay, ödümü kopardı!

LUKA

Vasili git! Bak seni kışkırtmaya, kızdırmaya çalışıyor... Anlamıyor musun?

PEPEL

Doğru! Ama yanılıyor... yanılıyorsun, istediğin olmayacak!

VASİLİSA

Ama istemediğim şeyler de olmayacak Vasya!

PEPEL

(*Yumruğunu sallayarak.*)

Göreceğiz!

(*Çıkar.*)

VASİLİSA

(*Pencereden çekilirken.*)

Yapacağım ben senin düğününü!

KOSTİLYEV

(*Luka'ya yaklaşır.*)

Ne oldu ihtiyar?

LUKA

Hiçbir şey ihtiyar!

KOSTİLYEV

Ya... Dediklerine göre buradan gidiyormuşsun galiba?

LUKA

Zamanı geldi...

KOSTİLYEV

Nereye?

LUKA

Yol nereye götürürse oraya...

KOSTİLYEV

Serserilik edeceksin yani... Bir yerde yaşamayı beceremiyor musun?

LUKA

Ağır taşın altından su akmaz derler.

KOSTİLYEV

Taş için öyle. Ama insan bir yeri yurt edinmelidir... İnsanlar hamamböcekleri gibi yaşayamaz. Herkes istediği yere gider, istediği gibi sürterse olmaz... Bir yere yerleşmek lazım, öyle her yerde avarelik edilmez...

LUKA

Peki her yeri evi sayanlar?

KOSTİLYEV

Onlara serseri denir. Yararsız insanlardır. İnsan dediğin çalışmalı, yararlı olmalıdır...

LUKA

Bak sen!

KOSTİLYEV

Elbette, ya nasıl olacaktı? Serseri ne demektir? Garip, başkalarına benzemeyen adam demektir. Garip adam da kimsenin işine yaramayan şeyler öğrenmiştir... Belki gezdiği yerlerde kimi doğru şeyler de öğrenmiştir... Ama her doğru da işe yaramaz ki! Öyleyse kendine saklayıp susmalı! Konuşacak olursa kimse anlamaz çünkü... Hem serseriler kimseden bir şey istememeli, kimseyi boş şeylerle oyalamamalıdır... İnsanların yaşamları serseriyi ilgilendirmemeli. Serseri dediğin ormanlarda, viranelerde yaşamalı, ortaya çıkmamalıdır! Kimseyi rahatsız etme-

meli, hiç kimseyi yargılamamalıdır. Ama herkes için, dünyadaki tüm günahlar için dua edebilir bak... Benim, senin herkesin günahları için! İşte yalnızca bunun için dünyayı dolaşmalıdır; dua etmek için!

(*Kısa bir sessizlik.*)

Ya sen nesin ihtiyar? Kimliğin de yok... İyi insanlar kimlik taşır. Bütün dürüst insanların kimliği vardır!

LUKA

İnsan var, bir de öbür türlüsü, insancık var...

KOSTİLYEV

Ukalalık etme: Böyle esrarlı konuşma; senden aptal değilim! Ne demek oluyor şimdi, "insan var, insancık var"?

LUKA

Nesi esrarlı bunun? Demek istediğim şu: Bazı toprak hiç ekilemez... bazısı da öyle verimlidir ki, ekmesen bile ürün verir... işte o kadar.

KOSTİLYEV

Ha? Peki bu ne demek?

LUKA

Mesela sen... Tanrı bizzat gelip de sana, "Mihail, insan ol!" dese hiçbir şey değişmez... Nasılsan öyle kalırsın işte.

KOSTİLYEV

Ya... Karımın amcasının polis olduğundan haberin var mı peki? Bir söylersem...

VASİLİSA

(*Girer.*)

Mihail İvaniç, haydi çaya gel.

KOSTİLYEV

(*Luka'ya.*)

Bana bak ihtiyar, defol git buradan!

VASİLİSA

Evet ihtiyar, topla pılını pırtını artık! Uzun, zehirli bir dilin var... Hem kim bilir? Belki de bir şeylerden kaçıyorsundur...

KOSTİLYEV

Hemen bugün kaybol! Yoksa gösteririm gününü!

LUKA

Amcana mı haber verirsin? Haydi çağır amcanı da yakalasın kaçağı... Belki üç kapik ödül de verirler...

BUBNOV

(*Pencereden.*)

Ne alışverişi yapıyorsunuz? Neymiş üç kapik olan?

LUKA

Beni satmakla tehdit ediyorlar da...

VASİLİSA

(*Kocasına.*)

Gidelim.

BUBNOV

Üç kapiğe mi? Dikkatli ol ihtiyar... bir kapiğe bile adam satar bunlar...

KOSTİLYEV

(*Bubnov'a.*)

Nereden fırladın öyle be ev cini gibi?

(*Karısını izler.*)

VASİLİSA

Ne çok kötü insan, ne çok düzenbaz var şu dünyada!

LUKA

Afiyet olsun!

VASİLİSA

(*Dönerek.*)

Tut şu dilini zehirli mantar!

(*Kocasıyla birlikte köşeyi dönerler.*)

LUKA

Bu gece gidiyorum...

BUBNOV

En iyisi bu. Zamanında yola koyulmak her zaman iyidir.

LUKA

Doğru söylüyorsun...

BUBNOV

Biliyorum da ondan! Ben zamanlamam iyi olduğu için sürgünden kurtulmuş adamım.

LUKA

Öyle mi?

BUBNOV

Evet. Bak şöyle oldu: Bizim hatunla ustabaşı oynaşıyormuş... usta, hakkını vermek gerek, becerikli adamdı... köpek derilerini güzelce boyayıp samur kürküne, kedi derilerini de kanguru derisine benzetirdi... becerikliydi işte! Bunlar karımla işi ilerletip öyle yakınlaşmışlar ki –ben farkındayım tabii– belki beni zehirleyip ortadan kaldırmayı bile düşünmüşlerdir. Sonra ben de karımı dövmeye başladım... Ustabaşı da beni dövüyordu. Çok da kötü dövüyordu hani! Bir keresinde sakalımın yarısını koparıp bir kaburgamı bile kırmıştı. Ben de çok hırslanıyordum elbette... Bir gün demir bir arşını alıp karımın kafasına indiriverdim ve... aramızda gerçek bir savaş başladı. Daha sonra bundan bir şey çıkmayacağını, beni haklayacaklarını anladım! Epey düşündükten sonra karıyı boğazlama düşüncesi de aklıma yatmıştı gerçekten! Ama tam zamanında aklım başıma geldi, ben de oradan tüydüm...

LUKA

Daha iyi olmuş işte! Bırak köpeklerden samur kürkü yapsınlar!

BUBNOV

Yalnız işyeri karımındı... Ben de bu hale düştüm, gördüğün gibi işte! Doğrusunu istersen ben de işyerini satıp varımı yoğumu içkiye verirdim herhalde... serde ayyaşlık var...

LUKA

Ayyaşlık mı? Ah, ah!

BUBNOV

Berbattır ayyaşlık! Bir kere başladım mı, elimdeki her

şeyi içkiye yatırıp bir postumla kalakalırım... hem tembelim de... çalışmaktan nefret ederim!

(*Satin ile Aktör tartışarak girerler.*)

SATİN

Saçmalık! Bunların hepsi uydurma... Hiçbir yere gidemezsin! İhtiyar neden öyle şeyler söyledin bu salağa?

AKTÖR

Yalancı! Dede, söylesene şuna... yalan atmasın! Gideceğim işte! Bugün çalıştım da üstelik; sokakları süpürdüm ve bir damla votka içmedim! Nasıl ama? İşte iki on beş kapiklik ve ben de ayığım!

SATİN

Ahmakça şeyler bunlar! Ver şunları da gidip içeyim ya da kâğıt oynayayım...

AKTÖR

Git işine be! Bu benim yol param!

LUKA

(*Satin'e.*)

Neden şaşırtıyorsun adamı?

SATİN

"Söyle bana ey büyücü, ey tanrıların gözdesi; ne yazılmış kaderime?"* Kumarda kaybettim birader, paramparça ettiler! Ya dede, herkes boş değilmiş, dünyada benden iyi düzenbazlar da varmış hâlâ!

LUKA

Eğlenceli... hoş bir adamsın doğrusu Konstantin!

BUBNOV

Aktör, biraz gelsene buraya!

(*Aktör gidip pencerenin önünde çömelir; alçak sesle konuşmaya başlarlar.*)

SATİN

Gençken ilginç bir adamdım kardeş! İyi anımsıyorum o

---

* Puşkin'in *Kâhin Oleg'in Şarkısı* şiirinden. (ç.n.)

günleri! İyi kalpli bir delikanlıydım. Çok iyi dans eder, sahneye bile çıkardım. İnsanları eğlendirmeye bayılırdım. Çok keyifliydi!

LUKA

Peki nasıl oldu da yoldan çıktın böyle?

SATİN

Ne meraklı ihtiyarsın yahu! Her şeyi de bilmek istiyorsun... Ne olacak öğrensen?

LUKA

İnsanların yapıp ettiklerini anlamak isterim... Ama sana baktığımda bir şey anlamıyorum! Yaman adamsın Konstantin... Aptal değilsin. Ama yine de...

SATİN

Mahpusluktan dede! Dört yıl yedi ay hapiste yattım... Ondan sonra da yol bulamadım!

LUKA

Ah, ah! Suçun neydi?

SATİN

Hergelenin biri yüzünden... Tepemi attırdı, ben de öfkelenip öldürdüm hergeleyi! Hapiste de kâğıt oyunlarını tahsil ettim...

LUKA

Kadın meselesi mi?

SATİN

Öz kız kardeşim yüzünden... Bırak yakamı yahu! Sorguya çekilmeyi sevmem. Bunların hepsi geçmişte kaldı. Kardeşim de öldü... dokuz yıl oluyor... İyi kalpli, güzel bir insandı kardeşim!

LUKA

Yaşamı çok hafife alıyorsun! Oysa az önce çilingir feryatlar koparıyordu burada... Ay, ay!

SATİN

Kleşç mi?

LUKA

"İşim yok, hiçbir şeyim yok!" diye böğürüyordu.

SATİN

Alışır elbet... Ya ben ne iş tutayım?

LUKA

(Fısıltıyla.)

Aman, *geliyor!*

(Kleşç başı öne eğik, ağır ağır girer.)

SATİN

Hey yaslı dul! Niye yüzün düşmüş? Ne düşünüyorsun öyle?

KLEŞÇ

Ne yapacağımı düşünüyorum. Takımlarım da gitti... Cenaze hepsini yedi bitirdi!

SATİN

Sana öğüdüm şudur kardeş: Hiçbir şey yapma! Boş ver; bu dünya senin yükünü de çeker!

KLEŞÇ

Elbette... yani insanlara rezil olayım diyorsun...

SATİN

Boş versene! O insanlar senin sokak köpeğinden beter yaşamandan utanmıyorlar ya! Çalışmayı bıraktığını, yüz kişinin... bin kişinin bıraktığını düşün! Anladın mı? Herkes çalışmayı bıraksın, kimse iş yapmak istemesin; sence ne olur o zaman?

KLEŞÇ

Herkes açlıktan kırılır...

LUKA

(Satin'e.)

Bu söylediklerin kaçkınlara yakışır... Yani kaçkınlar denen tarikata...

SATİN

Biliyorum onları... Ama aptal değiller dede!

(Kostilyev'lerin penceresinden Nataşa'nın çığlıkları duyulur: "Neden? Ben bir şey yapmadım ki... neden?")

LUKA

(*Telaşla.*)

Bu... bu bağıran Nataşa mı? Vah zavallı yavrucak!

(*Kostilyev'in dairesinden boğuk gürültüler, tabak şangırtıları ve Kostilyev'in keskin çığlıkları gelir: "Ah... seni zındık seni... seni çıkarcı şıllık!"*)

VASİLİSA

Dur... bırak... ben şimdi ona...

NATAŞA

Yetişin! Öldürüyorlar beni!

LUKA

(*Telaşla sağa sola koşturur.*)

Vasili'yi... Vaska'yı çağırın... Ah Tanrım! Kardeşler... Çocuklar koşun!

AKTÖR

(*Koşarak.*)

Şimdi çağırıyorum...

BUBNOV

Bunlar da çok sık dövmeye başladılar kızı.

SATİN

Yürü biz de gidelim ihtiyar... Tanıklık yaparız!

LUKA

(*Satin'in peşine takılır.*)

Ne de tanık olur benden! Nereye yahu... Çabuk gelse bari Vasili... vah, vah!

NATAŞA

Abla... ablacığım... Vaas...

BUBNOV

Ağzını kapadılar... Gidip bakayım...

(*Kostilyev'lerdeki gürültü odadakiler dışarı çıkmış gibi azalır. Kostilyev'in, "Dur!" diye bağırdığı duyulur. Kapının gürültüyle kapanmasıyla tüm gürültü kesilir. Sahneyi sessizlik kaplar. Akşam karanlığı çöker.*)

KLEŞÇ

(*Kayıtsızca tomruğun üstüne oturarak hızlı hızlı ellerini ovuşturur. Sonra mırıldanmaya başlar, ilk sözleri anlaşılmaz, ama giderek sesini yükseltir.*)

Ne olacak şimdi? Yaşamaya devam etmeli...

(*Yüksek sesle.*)

Barınacak bir yer gerek... değil mi? Ama yok, hiçbir şeyim yok! Yalnızım... yapayalnız kaldım burada! Elimden tutan da yok...

(*Kalkar; kamburunu çıkararak ağır ağır çıkar. Birkaç saniye iç karartıcı bir sessizlik olur. Sonra geçitten hafif bir gürültü ve karışık sesler duyulur. Sesler giderek artar ve yaklaşır. Farklı farklı sesler duyulur.*)

VASİLİSA

Ben onun ablasıyım! Bırak be...

KOSTİLYEV

Ne hakkın var buna?

VASİLİSA

Alçak!

SATİN

Vaska'yı çağırın! Çabuk... Kursak yapıştır şuna!

(*Polis düdüğü çalar.*)

TATAR

(*Koşarak girer; sağ kolu sargılıdır.*)

Gündüz vakti cinayet hangi kanuna sığar be?

EĞRİ KURSAK

(*Arkasında Medvedyev'le girer.*)

Ah, bir tane daha yapıştıracaktım!

MEDVEDYEV

Ne hakla kavga ediyorsun?

TATAR

Ya sen? Senin görevin ne?

MEDVEDYEV

(*Hamalı dürterek.*)

Sus! Ver şu düdüğümü...

KOSTİLYEV

(*Koşarak.*)

Abram yakala şunu! Öldürecekti neredeyse...

(*Köşenin ardından Kvaşniya ile Nastya perişan haldeki Nataşa'yı kucaklamış girerler. Satin kardeşine vurmak için kollarını sallayan Vasilisa'yı itekler. Onun yanı başında cin çarpmış gibi hoplayıp zıplayan Alyoşka kadının kulağına ıslık çalıp deli gibi bağırır. Arkalarından hırpani kılıklı birkaç kadın ve erkekten oluşan kalabalık girer.*)

SATİN

(*Vasilisa'ya.*)

Nereye, lanet baykuş?

VASİLİSA

Çekil alçak! Ölsem de parçalayacağım onu...

KVAŞNİYA

(*Nataşa'yı taşıyarak.*)

Yeter Karpovna... Utan biraz! Böyle canavarlık olur mu?

MEDVEDYEV

(*Satin'i tutarak.*)

Hah, yakaladım!

SATİN

Kursak, pataklasana şunu! Vaska... Vaska!

(*Herkes kerpiç duvarın geçidi yanında birikir. Nataşa'yı tomruğa oturturlar.*)

PEPEL

(*Ses çıkarmadan sert hareketlerle çevresindekileri iterek geçitten girer.*)

Nataşa nerede? Sen...

KOSTİLYEV

(*Köşeye sinerek.*)

Abram Vaska'yı yakala! Kardeşler yardım edin, tutun şunu! Hırsız... haydut!

PEPEL

Seni ahlaksız köpek!

(Elini kaldırıp ihtiyara sert bir yumruk atar. Kostilyev vücudunun yalnızca üst kısmı görülecek şekilde köşenin ardına düşer. Pepel, Nataşa'ya doğru atılır.)

VASİLİSA

Vaska'yı tutun! Vurun şu hırsıza dostlar!

MEDVEDYEV

(Satin'e bağırır.)

Bu bir aile meselesi, sen karışamazsın! Onlar akraba... sen kim oluyorsun?

PEPEL

Ne... ne yapmışlar ona? Bıçaklamışlar mı?

KVAŞNİYA

Canavarlığa baksana. Ayaklarını kaynar suyla haşlamışlar kızcağızın...

NASTYA

Semaveri üstüne devirmişler...

TATAR

Belki kazara olmuştur. Doğrusunu bilmeden konuşmak boşuna...

NATAŞA

(Yarı baygın bir haldedir.)

Vaska, al; sakla beni...

VASİLİSA

Aman Tanrım! Bakın... bakın ölmüş! Kocamı öldürdüler...

(Herkes Kostilyev'in başına toplanır. Bubnov kalabalıktan ayrılıp Vasili'nin yanına gider.)

BUBNOV

(Alçak sesle.)

Vaska! İhtiyar... şey... işi bitmiş!

PEPEL

(Anlamamış gibi bakarak.)

Git yardım getir... Hastaneye götürmeliyiz. Sonra hesaplaşırız onlarla!

BUBNOV

Birisi ihtiyarı öldürmüş diyorum...

(Sahnedeki gürültü, üzerine su dökülmüş ateş gibi birden söner. Ara sıra farklı kişilerin alçak sesle konuştukları duyulur: "Acaba?", "Şu işe bak!", "Öyle mi?", Yürü gidelim birader!", "Dur hele!", "Ah lanet olasıca!", "Polis bile gelmedi be!" Kalabalık azalmaya başlar. Bubnov ile Tatar çıkar. Nastya ile Kvaşniya, Kostilyev'in cesedine yaklaşırlar.)

VASİLİSA

(Ayağa kalkar ve zafer kazanmış gibi bir edayla bağırır.)

Öldürdüler! Kocamı öldürdüler! Vaska öldürdü! Gördüm... gördüm dostlar! Vaska'ydı, polis!

PEPEL

(Nataşa'dan uzaklaşır.)

Çekilin önümden!

(İhtiyara bakar; Vasilisa'ya.)

Eh, mutlu oldun mu?

(Cesedi ayağıyla dürter.)

Gebermiş ihtiyar it! İstediğin oldu işte! Ne dersin... Senin gırtlağını da sıkayım mı?

(Kadına doğru hamle yapar. Satin'le Eğri Kursak Pepel'i tutarlar. Vasilisa geçitte kaybolur.)

SATİN

Kendine gel!

EĞRİ KURSAK

Dur be! Nereye gidiyorsun?

VASİLİSA

(Ortaya çıkarak.)

Ne oldu Vasya'cığım? Kaderden kaçılmaz... Polis! Abram çal şu düdüğü!

MEDVEDYEV

Düdüğümü çaldı iblisler!

ALYOŞKA

Burada işte!

(*Düdüğü çalar.*)

(*Medvedyev onun arkasından koşar.*)

SATİN

(*Pepel'i Nataşa'nın yanına götürür.*)

Korkma Vaska! Kavgada adam öldürmenin cezası... bir şey değildir! Ucuz kurtulursun...

VASİLİSA

Vaska'yı yakalayın! O öldürdü, şahidim!

SATİN

Üç, dört tane de ben çakmıştım ihtiyara... Hoş fazlasını da hak etmişti ya! Beni şahit yazarsın Vaska...

PEPEL

Kendimi aklamaya ihtiyacım yok... Ama Vasilisa'yı da sürükleyeceğim... O da benimle batacak! Bunu istiyordu... kocasını öldürmeye kışkırttı! Beni o kışkırttı!

NATAŞA

(*Aniden yüksek sesle.*)

Aa... şimdi anladım! Demek öyle Vasili? Dürüst insanlar duyun! Birlik olmuşlar! Ablamla... İkisi anlaşmış! Her şeyi onlar planlamış! Demek öyle Vasili? Demek sen... bu yüzden az önce benimle konuştun... Sırf ablam bunları duysun diye ha? Dostlar işitin! Bu adam ablamın âşığıdır! Biliyorsunuz zaten... Herkes biliyor... Anlaşmışlar işte! Ablam kocasını öldürtmek için onu kandırmış... Kocası engel oluyordu onlara... Tabii ben de engeldim... İşte bunun için sakatladılar beni!

PEPEL

Natalya! Ne... neler diyorsun öyle?!

SATİN

İşte bu... berbat oldu!

VASİLİSA

Yalan! Yalan söylüyor... ben... Katil Vaska!

NATAŞA

Anlaşmışlar! Lanet olsun size! İkinize de...

SATİN

Ne oyun ama! Dikkat et Vasili, işini bitirmeye çalışıyor bunlar!

EĞRİ KURSAK

Hiçbir şey anlamadım! Ne iş yahu!

PEPEL

Natalya! Gerçekten... böyle mi düşünüyorsun? Gerçekten benim... onunla bir olduğuma inanıyor musun?

SATİN

İsa aşkına Nataşa... kendine gel!

VASİLİSA

(*Geçitten.*)

Kocamı öldürdüler! Şu hırsız... Vaska Pepel... o öldürdü komiserim! Gördüm... Herkes gördü!

NATAŞA

(*Heyecandan aklını kaybetmiş gibi.*)

Dostlar... Ablamla Vaska birlikte öldürdüler! Duyun polisler... ablam kandırdı sevgilisini, o lanet herifi buna teşvik etti! Onlar yaptı! İkisini de yakalayın... Beni de alın... Beni de atın hapse! Tanrı aşkına... Beni de atın hapse!

IV. Perde

Birinci perdenin dekoru; yalnızca Pepel'in odasını ayıran tahta perdeler kaldırılmıştır. Kleşç'in oturduğu yerde de artık örs yoktur. Köşede Pepel'in odasının olduğu yerde yatan Tatar, sık sık yerinde dönüp inlemektedir. Masada oturan Kleşç bir armonikayı onarmaya uğraşmaktadır; arada bir de tuşları kontrol etmek için armonikayı çalar. Masanın diğer ucunda Satin, Baron ve Nastya vardır. Önlerinde bir şişe votka, üç şişe bira ve koca bir parça kara ekmek vardır. Sobanın üzerindeki Aktör sürekli kıpırdanarak öksürür durur. Gece. Sahneyi masanın ortasındaki bir lamba aydınlatmaktadır. Avluda rüzgâr sesi.

KLEŞÇ

Tabii o karmaşada kaçtı gitti...

BARON

Polis yüzünden sıvıştı... Duman ateşten kaçar...

SATİN

Günahkârların, imanlılardan kaçmaları gibi!

NASTYA

İyi bir ihtiyardı! Ya siz... Siz insan değilsiniz, hepiniz paslanmışsınız!

BARON

(*İçer.*)

Sağlığınıza leydim!

SATİN

Evet... ilginç bir ihtiyardı! Nastyonka da âşık olmuş ona...

NASTYA

Belki olmuşumdur... oldum be! Gerçekten her şeyi görüyor... anlıyordu.

SATİN

(*Gülümser.*)

Evet sahiden. Çoğumuz için... dişsize ekmek içi gibiydi...

BARON

(*Gülerek.*)

Çıbanlara merhem gibiydi...

KLEŞÇ

Merhametli adamdı... ama sizde hiç merhamet yok.

SATİN

Sana acımam ne işine yarar ki?

KLEŞÇ

Bırak acımayı, kırmamayı bile beceremiyorsun ki...

TATAR

(*Sedirde doğrulur ve yaralı kolunu bebek sallar gibi sallar.*)

İyi adamdı ihtiyar... Yüreğinin kanunu vardı! Yüreğinde kanun olan adam iyidir! Kanundan ayrılan kaybolur gider!

BARON

Nasıl kanunmuş bu prensim?

TATAR

Kanun işte... Çeşit çeşit vardır... bilirsin...

BARON

Söyle de öğrenelim.

TATAR

İnsanları incitme! Al sana kanun!

SATİN

"Ceza ve Islah Kanunu" galiba...

BARON

Ya da "Sulh Hukuk Muhakemeleri Tüzüğü"...

TATAR

Bizde, Kuran sizin kanununuzdur derler... Kuran yüreğinde olmalı insanın... ya!

KLEŞÇ

(*Armonikayı dener.*)

Tıslıyor şeytan aleti! Prens doğru söylüyor... Kanuna göre yaşamalı; İncil'den sapmamalı...

SATİN

E yaşa o zaman...

BARON

Dene de görelim...

TATAR

Muhammed Kuran'ı getirip şöyle dedi: "İşte kanun! Bunda yazanlara uy!" Ama zaman ilerliyor... belki Kuran'ın etkisi de azalacak... Zamanla yeni kanunlar yapılacak. Her dönem, kendi kanununu dayatacak...

SATİN

Doğru. Zaman değişti ve "Ceza Kanunu" çıktı işte. Epey de sıkı bir kanun ha! Uzun süre eskimez...

NASTYA

(*Bardağını masaya vurur.*)

İyi de... Ben niye burada sizinle yaşıyorum? Gideceğim... Bir yerlere gitmeliyim mutlaka... Dünyanın öbür ucuna bile razıyım!

BARON

Pabuçsuz mu leydim?

NASTYA

Çıplak bile giderim! Emeklerim, sürünürüm!

BARON

Emeklerseniz güzel seyirlik olursunuz leydim...

NASTYA

Gerekirse yaparım! Suratından kurtulayım yeter! Ah, her şeyden nefret etmeye başladım! Bu yaşamdan, bu insanlardan...

SATİN

Gidiyorsan Aktör'ü de yanına al. Toplanmakla uğraşıyordu. Dünyanın ucundan yarım verst* uzakta org hastanesi olduğundan emindi...

AKTÖR

(*Ocağın üzerinde hafifçe doğrularak.*)

Or-ga-niz-ma salak!

SATİN

Evet... Alkolden zehirlenmiş orglar için...

AKTÖR

Evet! Gidecek! O gidecek... Göreceksiniz!

BARON

Kimmiş "O" dediğiniz beyefendi?

AKTÖR

Ben!

BARON

Merci, tanrıların hademesi... neydi onun adı yahu? Hani dramlardaki, trajedilerdeki tanrıça... nasıldı adı?

AKTÖR

İlham perisi odun kafalı! Tanrıça değil, peri!

SATİN

Lakhesis... Hera... Aphrodite... Atropos... Şeytan bilir! Hep şu ihtiyar ayarttı bizim Aktör'ü... değil mi Baron?

BARON

İhtiyar aptaldı...

AKTÖR

Cahiller! Vahşiler! Melpomene be! Kalpsiz herifler!

---

* 0,533 km.

Göreceksiniz gidecek! "Şişirin işkembelerinizi, karanlık akıllılar..." Béranger'den... Bulacak o olmayan ülkeyi...

BARON

Hiç olmayan ülke mi beyefendi?

AKTÖR

Evet! Hiç olmayan ülkeyi! "Bu çukur... mezarım olacak benim... ölüyorum, sıska ve halsizim!" Ya siz niye yaşıyorsunuz? Neden?

BARON

Hey "Kean ya da dâhi ve ahlaksız," bağırmasana be!

AKTÖR

Kapa çeneni! Bağırırım işte!

NASTYA

(*Başını masadan kaldırıp ellerini sallar.*)

Bağır! Dinlesinler, boş ver!

BARON

Hangi akla hizmetle leydim?

SATİN

Bırak şunları Baron! Cehenneme dek yolları var! Bırak bağırsınlar, bırak birbirlerinin kafasını şişirsinler! Bir bildikleri vardır elbet! İhtiyarın dediği gibi; engelleme insanları... Evet, ihtiyarın mayası eskiydi, ama bizim aramızda tutturdu doğrusu...

KLEŞÇ

Bizi bir yerlere çağırdı, ama yolu göstermedi...

BARON

Sizin ihtiyar şarlatanın teki...

NASTYA

İftiracı! Sensin şarlatan!

BARON

Kapayın çenenizi leydim!

KLEŞÇ

İhtiyarcık... hiç sevmezdi gerçekleri. Karşıydı, isyan ederdi gerçeklere... Öyle de haklıydı ki bunda! Doğru, ne

yapayım gerçeği? Onsuz soluk alamayacak değilim ya! İşte prensin haline bak... çalışırken kolu ezildi... herhalde keserler kolunu... Al sana gerçek!

SATİN

(*Yumruğunu masaya vurarak.*)

Susun be! Hepiniz hayvansınız! Odun kafalılar sizi... ihtiyara tek söz edemezsiniz bile!

(*Daha sakin.*)

Sen Baron, hepsinden betersin! Hiçbir şeyden anladığın yok; boş boş konuşuyorsun! İhtiyar şarlatan değildi! Gerçek mi? İnsandır gerçek! Sizin haberiniz yok, ama o bunun farkındaydı! Sizi öküzler, taş kafalılar! Ben ihtiyarı anladım! Evet, yalan söylüyordu, ama size acıdığından! Şeytan alsın hepinizi! Yakınlarına acıdığı için yalan atan öyle çok insan var ki! Biliyorum, okumuştum bir yerde! Güzel, coşku ve esin dolu yalanlar söylerler! Avutan, uzlaştıran yalanlar vardır... İşçinin kolunu ezen yükü mazur gösteren, hatta açlıktan ölenleri suçlayan yalanlar... bilirim yalanı! İradesi zayıf olanlara ve başkasının özsuyunu emenlere gereklidir yalan... birini avutur, destek olur; diğerini de gizler yalan... Kendi kendisinin efendisi olan, bağımsız ve açgözlülük etmeyen insana neden gereksin yalan? Yalan, kölelerle efendilerin dinidir... Gerçek ise özgür insanın Tanrısı!

BARON

Bravo! Nefis bir anlatım! Katılıyorum! Aynı dürüst insanlar gibi konuşuyorsun!

SATİN

Dürüst insanlar bile düzenbaz gibi konuşuyorsa, neden bir düzenbaz da ara sıra dürüst insanlar gibi konuşamasın? Evet, pek çok şeyi unuttum ama hâlâ bildiğim bir şeyler var! İhtiyar mı? Akıllı adamdı! Asit lekeli sikkeye ne yaparsa o da bana aynısını yaptı... Sağlığına içelim! Doldur bakalım!

(*Nastya bardağa bira koyup Satin'e verir. Satin gülümseyerek devam eder.*)

İhtiyar kafasına göre yaşıyor... Kendine has bir bakışı var her şeye. Bir keresinde ona şöyle sordum: "Baba, insanlar neden yaşarlar?"

(*İhtiyarın sesine ve tavırlarına öykünür.*)

"En mükemmel insana ulaşmak için yaşarlar evlat! Diyelim ki marangozlar ve onlar gibi alt tabaka insanları... İşte bunların içinden bir marangoz çıkacak... Öyle ki, dünyada bir eşi görülmemiş, tüm marangozlardan üstün bir marangoz. Bütün marangozluk işlerini kendine has, yeni bir yöntemle yapacak... ve bu işi yirmi yıl ileriye götürecek... Diğerleri için de böyle... Çilingirler, ayakkabıcılar ve tüm işçiler... ve tüm köylüler... hatta zenginler bile en mükemmel insan için yaşıyorlar! Herkes kendisi için yaşadığını düşünür; yo hayır... en mükemmel insanı çıkarmak için yaşıyoruz! Yüz yıl... belki daha da fazla yaşayacağız, o en mükemmel insan için!"

(*Nastya ısrarlı bakışlarla Satin'i süzer. Kleşç armonikayla uğraşmayı bırakıp dinler. Baron başını önüne eğerek parmaklarıyla hafif hafif masaya vurur. Aktör dikkatle ocağın üzerinden sarkarak sedire kayar.*)

"Herkes evlat, herkes en iyiye ulaşmak için yaşar! İşte bu yüzden her insana saygı duymalı... Kim ne için doğmuştur ve neler yapabilir bilemeyiz. Belki bizim mutluluğumuz için, bizim yararımız için doğmuştur kim bilir? Özellikle de çocuklara... gençlere saygı duymalı! Gençleri olabildiğince özgür bırakmalı! Çocukların yollarına taş koymamalı... Saygı duymalı çocuklara!"

(*Susup gülümser.*)

(*Kısa bir sessizlik olur.*)

BARON

(*Dalgın.*)

Hımm... En iyisi için ha? Bu bana ailemi hatırlattı...

Köklü bir aileydi. Yekaterina zamanlarında saraydaymışlar. Fransa'dan gelmişler; hizmetleriyle hep yükselmişler. Dedem Gustave Debil, I. Nikolay devrinde yüksek bir mevkideymiş... Zenginlik... yüzlerce toprak kölesi... atlar, aşçılar...

NASTYA

Yalan! Böyle bir şey yok!

BARON

(*Ayağa fırlar.*)

Na... nasıl? Ne dedin sen?

NASTYA

Böyle bir şey yok!

BARON

(*Bağırarak.*)

Moskova'da bir ev! Petersburg'da bir ev! Kupa arabaları... armalı kupa arabaları!

(*Kleşç armonikayı alarak kalkıp bir köşeye çekilir; bulunduğu yerden sahneyi izlemeye başlar.*)

NASTYA

Yoktu işte!

BARON

Kes sesini! Onlarca uşak diyorum!

NASTYA

(*Keyifle.*)

Yoktu!

BARON

Öldüreceğim seni!

NASTYA

(*Kaçmaya hazırlanarak.*)

Kupa arabası falan yoktu!

SATİN

Kes artık Nastyonka! Kudurtma adamı...

BARON

Görürsün sen sefil! Benim dedem...

NASTYA

Deden falan da yoktu! Hiçbir şeyin yoktu!

(*Satin kahkaha atar.*)

BARON

(*Kızgınlıktan bitkin bir halde sıraya çöker.*)

Satin söyle şu şıllığa... Sen de mi gülüyorsun? Sen... sen de mi inanmıyorsun yoksa?

(*Masaya yumruklarını indirerek umutsuzca bağırır.*)

Hepsi doğru! Cehenneme gidin hepiniz!

NASTYA

(*Sevinçle.*)

Ne oldu, neden bağırıyorsun? İnsanlar sana inanmayınca nasıl oluyormuş gördün mü?

KLEŞÇ

(*Masaya döner.*)

Dövüşecekler sandım...

TATAR

Ah aptal insanlar! Çok kötü...

BARON

Benimle alay edilmesine izin vermem! Kanıtlarım var... gerçek belgelerim var!

SATİN

Boş ver belgeleri! Dedenin kupa arabalarını da unut... Geçmişindeki arabalarla hiçbir yere gidemezsin.

BARON

Ama bu kızın ne hakkı var!

NASTYA

Bak sen! Hakkım var elbette!

SATİN

Gördüğün gibi, ne isterse yapar! Niye senden aşağı olsun? Üstelik eskiden ne kupa arabası ne dedesi vardı; hatta anne babası bile yoktu herhalde...

BARON

(*Sakinleşir.*)

Şeytan alsın seni de... sen... kendine hâkim olabiliyorsun. Bense, karaktersizin tekiyim galiba...

SATİN

Sen de hâkim ol kendine... yararlı olur.

(*Kısa bir sessizlik.*)

Nastya, hastaneye gidiyor musun?

NASTYA

Neden?

SATİN

Nataşa'ya...

NASTYA

Nihayet kızın yokluğunu fark ettin demek! Hastaneden çıkalı çok oldu... Hatta ortadan kayboldu bile! Piyasada yok...

SATİN

Ortadan kayboldu demek...

KLEŞÇ

Acaba kim kimi alt edecek? Vaska mı Vasilisa'yı, yoksa Vasilisa mı Vaska'yı?

NASTYA

Vasilisa yakayı sıyırır! Çünkü kurnaz. Ama Vaska'ya kürek cezası verecekler...

SATİN

Kavgada adam öldürmenin cezası yalnızca hapistir...

NASTYA

Yazık! Kürek daha iyi olurdu... Aslında hepinizi küreğe mahkûm etmeliler... hepinizi çöp gibi bir çukura süpürmeli!

SATİN

(*Şaşırır.*)

Ne oluyor? Çıldırdın mı?

BARON

Şimdi kulağına bir tane yapıştıracağım!

NASTYA

Dokun da göreyim!

BARON

Şimdi gösteririm sana!

SATİN

Bırak! Dokunma... insanı incitme! Şu ihtiyarı... aklımdan çıkaramıyorum bir türlü!

(*Kahkaha atar.*)

İnsanları incitme! Peki yaşamım boyunca onlar beni incittiyse ne olacak? Bağışlayacak mıyım? Yok canım, olmaz öyle şey...

BARON

(*Nastya'ya.*)

Ben seninle bir değilim anla artık! Sen aşağılığın tekisin!

NASTYA

Ah, zavallıcık! Sen... sen ancak elma içindeki kurt kadar zarar verirsin bana!

(*Bütün erkekler kahkahayla güler.*)

KLEŞÇ

Aptal şey! Elmaymış!

BARON

Öyle salak ki, kızamıyor insan!

NASTYA

Gülüyorsunuz ha? Gülmeniz bile sahte! Çünkü hepiniz korkaksınız!

AKTÖR

(*Surat asar.*)

Toplasana şurayı!

NASTYA

Elimden gelse... elimden gelse sizi...

(*Masadan bir fincan alıp yere fırlatır.*)

İşte böyle yapardım!

TATAR

Kap kacağı niye kırıyorsun? Ah sersem!

BARON

(*Ayağa kalkarak.*)

Yok, şimdi nezaket öğreteceğim ona!

NASTYA

(*Kaçarken.*)

Cehenneme gidin!

SATİN

(*Arkasından.*)

Yeter ama! Kimi korkutacaksın, ne yapıyorsun böyle?

NASTYA

Kurtlar! Hepiniz geberin! Pis kurtlar!

AKTÖR

(*Hüzünle.*)

Amin!

TATAR

Öff! Rus karıları kötü! Küstah, laubali... Tatarlar öyle değil! Tatar kadını kurallara uyar!

KLEŞÇ

Dayak istiyor canı!

BARON

Çirkef!

KLEŞÇ

(*Armonikayı üfler.*)

Oldu, tamam! Ama sahibi hâlâ yok... Sabırsız delikanlı...

SATİN

Bir tane iç artık!

KLEŞÇ

Sağ olasın! Sonra da yatarız...

SATİN

Bize alışıyorsun galiba...

KLEŞÇ

(*İçip köşedeki sedire yönelir.*)

Öyle... insanlar her yerde aynı. Önce bunu anlamıyorsun... Sonra bakıyorsun ki hiç fark yok!

(*Tatar, sedirine bir şeyler serip namaza durur.*)

BARON

(Satin'e Tatar'ı göstererek.)

Şuna bak!

SATİN

Rahat bırak! İyi delikanlıdır... Rahatsız etme!

(*Kahkaha atar.*)

Bugün çok iyiyim... Şeytan bilir neden...

BARON

İçtiğin zaman hep iyisin... Hem akıllı da oluyorsun...

SATİN

Sarhoşken... her şey hoşuma gidiyor. Neyse... Namaz mı kılıyor? Çok güzel! İnsan inanır ya da inanmaz; kendi bileceği iş! İnsan özgürdür... Yaptığı her şeyden kendisi sorumludur; inanmaktan, inanmamaktan, sevmekten, aklı başında davranmaktan hep kendisi sorumludur... İşte bu yüzden de özgürdür! İnsan, işte gerçek bu! Peki insan nedir? Ne yalnızca sen ne ben ne de onlar... hayır! Sen, ben, onlar, ihtiyar Luka, Napoléon, Muhammed... Hepimiz biriz!

(*Havada parmaklarıyla bir insan şekli çizer.*)

Anlıyor musun? Muazzam bir şeydir insan! Tüm başlangıçlar ve sonlar ondadır... Her şey insandadır; her şey insan içindir! Gerçek olan yalnızca insandır; geri kalan her şey onun ellerinde ya da beyninde oluşur! İn-san! Öyle görkemli, öyle mağrur bir tınlaması var ki bu sözcüğün! İn-san! Saygı duymalı insana! Acımamalı... küçültmemeli insanı acıma duygusuyla... Saygı duymalı! İnsana içelim Baron!

(*Kalkar.*)

Güzel şey insan olduğunu hissetmek! Hapishane kaçkınıyım, katilim, düzenbazım... olsun! Sokakta dolaşırken insanlar sefil bir yaratığa bakar gibi süzüyorlar beni; yollarını değiştiriyorlar beni görünce... ve sık sık da şöyle

diyorlar: "Aşağılık, şarlatan! Çalışsana!" Çalışmak mı? Ne için? Karnımı doyurmak için mi?

(*Kahkaha atar.*)

Midesine düşkün insanları küçük gördüm her zaman... Konu bu değil Baron! Bu değil! İnsan yücedir! İnsan karın tokluğundan üstündür!

BARON

(*Başını sallar.*)

Sen düşünüyorsun... iyi bir şey bu... yüreğini ısıtır. Ama ben... düşünemiyorum artık!

(*Çevresine bir göz atar; dikkatli ve alçak sesle.*)

Ara sıra korkuyorum kardeş... anlıyor musun? Ürperiyorum; ileride ne olacak?

SATİN

(*Gezinerek.*)

Boş söz! İnsan neden korkar be!

BARON

Bilirsin işte... Kendimi bildim bileli kafamın içini bir sis kaplamış gibi sanki. Hiçbir şeyi tam olarak hatırlayamıyorum. Sanki... sanki yaşamım boyunca kılıktan kılığa girmişim gibi... Peki ne için? Anlamıyorum! Okudum; soylu çocuklarının gittiği okulların formalarını giydim... peki niye okudum? Hatırlamıyorum... Evlendim, frak giydim; ardından da bir entari... meğer berbat bir karı almışım... peki neden? Anlamıyorum... Çok şey gördüm geçirdim; ne olduysa sonunda gri, pis bir ceket ve sararmış bir pantolonla kalakaldım... Nasıl bu kadar düştüm? Fark edemedim... Devlet dairesinde çalıştım... resmi bir ceket, bir de kokartlı kasket verdiler... Devletin parasını çaldım, mahkûm gömleği giydirdiler. Ardından da bunu giydim işte... Hepsi düş gibi ha? Komik değil mi?

SATİN

Pek sayılmaz. Daha çok aptalca...

BARON

Evet... ben de aptalca olduğunu düşünüyorum. Ama benim doğmamın da bir nedeni olmalı... değil mi?

SATİN

(*Gülümser.*)

Herhalde... İnsan en iyisi için doğar!

(*Başını sallayarak.*)

Evet... çok doğru!

BARON

Şu Nastka! Nereye sıvıştı acaba? Gidip bir bakayım. Ne de olsa... o...

(*Çıkar. Kısa bir sessizlik.*)

AKTÖR

Tatar!

(*Kısa bir sessizlik.*)

Hey prens!

(*Tatar başını ona çevirir.*)

Benim için de... dua et...

TATAR

Ne?

AKTÖR

(*Alçak sesle.*)

Dua et... benim için de!

TATAR

(*Bir süre cevap vermez.*)

Kendin dua et...

AKTÖR

(*Hızla ocağın üzerinden inip masaya gider; titreyen ellerle bir bardak votka doldurup içer ve koşar adım avluya çıkar.*)

Gidiyorum!

SATİN

Hey Sicambre! Nereye yahu?

(*Islık çalar. Pamuklu bir kadın bluzu giymiş Medved-*

yev ile Bubnov girerler; ikisi de biraz içkilidir. Bubnov'un bir elinde bir deste kraker, diğerinde ise birkaç tane kurutulmuş çiroz vardır. Koltuk altına bir votka şişesi sıkıştırmıştır; bir şişe de ceketinin cebindedir.)

MEDVEDYEV

Deve işte... eşek soyundan! Yalnız kulakları eksik işte...

BUBNOV

Haydi be! Asıl sen eşek soyundansın!

MEDVEDYEV

Devenin kulağı yoktur... Sesleri burun delikleriyle duyar...

BUBNOV

(*Satin'e.*)

Dostum, bütün meyhanelerde, bütün kahvelerde seni aradım! Al şu şişeyi ellerim dolu!

SATİN

Krakerleri masaya bırakırsan bir elin boşalır...

BUBNOV

Doğru! Hey polis, bak şuna! Nasıl ama? Adamın kafası çalışıyor!

MEDVEDYEV

Düzenbazların hepsi akıllı olur... bilirim! Akılları olmasa bir işe yaramazlar. İyi adam aptal da olsa iyidir, ama kötüler akıllı olmaya mecburdur. Ama sen deveyi bilmezsin... binek hayvanıdır. Boynuzları, dişleri yoktur...

BUBNOV

Millet nerede? Niye kimse yok burada? Hey çıkın ortaya... ziyafet veriyorum! Köşedeki kim?

SATİN

Hemen mi içeceksin bostan korkuluğu?

BUBNOV

Evet, hemen! Küçük bir servet kaldırdım bu sefer... Kursak! Kursak nerede?

KLEŞÇ

(*Masaya yaklaşır.*)

Yok...

BUBNOV

Gel bili, bili! Gel baba hindi! Somurtma öyle! Ye, iç asma suratını... Herkese ziyafet veriyorum! Yedirip içirmeyi severim birader! Zengin olsaydım bedava meyhane yaptırırdım yemin ederim! Hem de sazlı sözlü bir meyhane... Millet yiyip içip şarkı dinlesin, ruhları mest olsun diye! Haydi fakirler gelin bakalım bedava meyhaneme! Satin! Sana da... sana da sermayemin yarısını verirdim be! İşte ben böyle bir adamım!

SATİN

Şimdi hepsini ver madem...

BUBNOV

Bütün paramı mı? Şimdi mi? Al işte sana... bir ruble! Al, iki de beş kapik... daha da var... al hepsini!

SATİN

Harika! Benim daha çok işime yararlar; kâğıt oynarım bunlarla...

MEDVEDYEV

Ben tanığım... Bunlar emanet diye verildi... toplam ne kadar?

BUBNOV

Sen mi? Haydi oradan deve! Bize tanık gerekli değil!

ALYOŞKA

(*Yalınayak girer.*)

Kardeşler, ayaklarımı ıslattım!

BUBNOV

Gel boğazını da ıslat... gerisini boş ver! İyi çocuksun... hem çalıp hem söylüyorsun; aferin sana! Ama yok yere içiyorsun! Bu kötü bir şey işte birader... içmek kötüdür!

ALYOŞKA

Senin halinden anlaşılıyor zaten kötülüğü! Yalnızca sarhoşken adama benziyorsun... Kleşç, armonikayı onardın mı?

(*Hoplayıp zıplayarak şarkı söyler.*)

Ah böyle olmasan,
Güzel suratçığım,
Sever mi hiç o zaman,
Beni analığım!
Donuyorum dostlar! Çok soğuk!

MEDVEDYEV

Hımm... Peki vaftiz anan kim diye sorarlarsa ne diyeceksin?

BUBNOV

Bırak, sen artık bittin birader! Senin devrin kapandı! Bundan böyle ne polissin ne de amca...

ALYOŞKA

Yalnızca teyzenin kocasısın!

BUBNOV

Yeğenlerinden biri hapiste, diğeri de ölüyor...

MEDVEDYEV

(*Gururla.*)

Yalan! Ölmüyor, haber bırakmadan ortadan kayboldu yalnızca!

(*Satin kahkaha atar.*)

BUBNOV

Hepsi bir birader! Yeğeni olmayan adam amca değildir!

ALYOŞKA

Ekselansları, keçilerin emekli trampetçisi!
Analığımda para bol.
Bendeyse metelik yok!
Ama bende de neşe bol,
Bu yüzden keyfim yerinde!
Soğuk be!

(*Eğri Kursak girer; sonra da –sahnenin sonlarına doğru– birkaç kişi daha. Soyunup sedirlere uzanırlar.*)

EĞRİ KURSAK

Bubnov, niye hemen kaçtın?

BUBNOV

Gel buraya! Otur... Şarkı söyleyelim birader! En sevdiğim şarkıyı, ne dersin?

TATAR

Geceleyin uyumak gerekir! Şarkı gündüz söylenir!

SATİN

Boş ver prensim! Sen de gel buraya!

TATAR

Nasıl boş ver? Gürültü olur... Şarkı söyleyince çok gürültü ediyorsunuz...

BUBNOV

(*Ona yaklaşarak.*)

Prens kolun nasıl? Kesmediler mi daha?

TATAR

Neden kessinler? Bakalım, belki kesmek gerekmez... Kol demirden değil, kesmesi kısa sürer...

EĞRİ KURSAK

Halin duman Hasan'cığım! Kolun olmadan hiçbir yerde karnını doyuramazsın! Bizim kollarımızla sırtımız para eder birader... Kolun olmazsa işin bitik! Gel votka iç... Ötesini boş ver!

KVAŞNİYA

(*Girer.*)

Ah dostlar! Dışarısı öyle soğuk, öyle soğuk ki! Buz gibi, vıcık vıcık çamur... Benim polis burada mı? Öküz!

MEDVEDYEV

Buradayım!

KVAŞNİYA

Yine mi benim bluzu giydin? Hem de biraz çekmişsin galiba, ha? Ne bu hal böyle?

MEDVEDYEV

Bubnov'un isim günü yüzünden... hem soğuk, çamur!

KVAŞNİYA

Görürsün sen çamuru! Şımarma... yürü yatmaya!

MEDVEDYEV

(*Mutfağa giderken.*)

Uyumalıyım tabii... Hem uyku vakti zaten!

SATİN

Niye adama böyle sert davranıyorsun?

KVAŞNİYA

Başka türlü olmuyor ki dostum. Bunun gibi adamlara sert davranmalı. Belki bana yararı dokunur diye onu seçtim... asker gibi adam, sizin gibi azgın değil. Biz kadınlar böylesini severiz... ama bu da içmeye başladı! Hiç iyi değil!

SATİN

Yaverini kötü seçmişsin...

KVAŞNİYA

Daha iyisi yok ki. Sen benimle yaşamak istemezsin; iyi de edersin hani! Zaten istesen bile bir haftadan fazla sürmez... İşkembemi bile kumara yatırırdın sen!

SATİN

(*Kahkahayla güler.*)

Doğru söylüyorsun kadın! Yatırırdım...

KVAŞNİYA

Bak hele, Alyoşka!

ALYOŞKA

İşte burada... buradayım!

KVAŞNİYA

Benim hakkımda neler söylüyorsun bakalım?

ALYOŞKA

Ben mi? Her şeyi! Dürüstçe her şeyi! "Hayret verici bir kadın!" diyorum. "Eti, yağı kemiği hepsi yüz kiloyu geçer... Ama bir gram beyin yok!"

KVAŞNİYA

Atma! Benim kafam çalışır... Ama sen bunları değil, benim adamı dövdüğümü söylüyormuşsun, doğru mu?

ALYOŞKA

Saçını çektiğini gördüm de dövdüğünü düşündüm...

KVAŞNİYA

(*Gülerek.*)

Aptal! Görmezlikten gelsene. Neden çöpü dışarı taşıyorsun? Yine de alınmış bizimki... Senin söylediklerin yüzünden içmeye başladı...

ALYOŞKA

Demek dedikleri doğru, tavuk bile içkiden anlarmış!

(*Satin ile Kleşç kahkahayla gülerler.*)

KVAŞNİYA

Seni kerata! Ne biçim adamsın sen Alyoşka?

ALYOŞKA

Birinci sınıf bir adamım. Her iş gelir elimden! Gözlerim nereye bakarsa, oraya sürükler beni!

BUBNOV

(*Tatar'ın sediri başında.*)

Haydi kalk! Nasıl olsa uyutmayacağız! Bütün gece... şarkı söyleyelim! Kursak!

EĞRİ KURSAK

Şarkı mı? Tamam...

ALYOŞKA

Ben de size katılırım!

SATİN

Haydi dinliyoruz!

TATAR

(*Gülümser.*)

Eh, şeytan Bubnov... getir içkileri! İçelim, eğlenelim; ecel gelince ölelim!

BUBNOV

Satin bir tane de şuna doldur! Kursak otur! Ah, dostlar... Çok şey mi gerekir insana? İşte ben içtim, neşelendim! Kursak, başla bakalım benim şarkıya! Şarkı söyleyeceğim... sonra da ağlayacağım!

EĞRİ KURSAK

(*Şarkıya başlar.*)

"Güneş doğar ve batar..."

BUBNOV

(*Devam eder.*)

"Hücremse karanlık hâlâ..."

(*Kapı hızla açılır.*)

BARON

(*Kapının eşiğinde durup bağırır.*)

Koşun... Buraya gelin! Avluda... orada... Aktör... kendini asmış!

(*Bir sessizlik olur. Herkes Baron'a bakar. Nastya, Baron'un arkasından içeri girer; gözleri faltaşı gibi açılmış, ağır ağır masaya doğru yürür.*)

SATİN

(*Alçak sesle.*)

Ah... Şarkıyı berbat etti... Aptal!

MODERN KLASİKLER DİZİSİ'NİN DİĞER KİTAPLARI

1. SİNEKLERİN TANRISI
   William Golding
   Çev. Minâ Urgan
2. BİLİNMEYEN ADANIN ÖYKÜSÜ
   José Saramago
   Çev. Emrah İmre
3. OTOMATİK PORTAKAL
   Anthony Burgess
   Çev. Dost Körpe
4. CASUS
   Joseph Conrad
   Çev. Ünal Aytür
5. KORKU VADİSİ
   Arthur Conan Doyle
   Çev. İpek Babacan
6. VAHŞETİN ÇAĞRISI
   Jack London
   Çev. Levent Cinemre
7. AFORİZMALAR
   Franz Kafka
   Çev. Osman Çakmakçı
8. KOPYALANMIŞ ADAM
   José Saramago
   Çev. Emrah İmre
9. DÖRT OYUN
   Bernard Shaw
   Çev. Sevgi Sanlı
10. BEYAZ DİŞ
    Jack London
    Çev. Levent Cinemre
11. ÜÇ ÖRNEK ÖYKÜ VE BİR ÖNSÖZ
    Miguel de Unamuno
    Çev. Yıldız Ersoy Canpolat
12. DÖRTLERİN YEMİNİ
    Arthur Conan Doyle
    Çev. İpek Babacan
13. A.B.D. / 42. ENLEM
    John Dos Passos
    Çev. Oya Dalgıç
14. ÜÇ BÜYÜK USTA
    Stefan Zweig
    Çev. Nafer Ermiş
15. KENDİLERİYLE SAVAŞANLAR
    Stefan Zweig
    Çev. Nafer Ermiş
16. ODA MÜZİĞİ - BÜTÜN ŞİİRLERİ
    James Joyce
    Çev. Osman Çakmakçı
17. KÜSKÜN KAHVENİN TÜRKÜSÜ
    Carson McCullers
    Çev. İpek Babacan
18. KENDİ HAYATININ ŞİİRİNİ YAZANLAR
    Stefan Zweig
    Çev. Gülperi Sert
19. BAHÇEDE EĞLENCE
    Katherine Mansfield
    Çev. Oya Dalgıç
20. A.B.D. / 1919
    John Dos Passos
    Çev. Oya Dalgıç
21. SATRANÇ
    Stefan Zweig
    Çev. Ahmet Cemal
22. BİLİNMEYEN BİR KADININ MEKTUBU
    Stefan Zweig
    Çev. Ahmet Cemal
23. DEMİR ÖKÇE
    Jack London
    Çev. Levent Cinemre
24. MOZART VE DEYYUSLAR
    Anthony Burgess
    Çev. Aslı Biçen
25. ÇOCUKSU BİR ŞEY
    Katherine Mansfield
    Çev. Oya Dalgıç
26. DÖNÜŞÜM
    Franz Kafka
    Çev. Gülperi Sert
27. KULE
    William Golding
    Çev. E. Efe Çakmak
28. ERMİŞ
    Halil Cibran
    Çev. Ayşe Berktay

29. ALTIN GÖZDE YANSIMALAR
Carson McCullers
Çev. İpek Babacan
30. BİR YAZARIN GÜNLÜĞÜ
Virginia Woolf
Çev. Oya Dalgıç
31. DENİZ KURDU
Jack London
Çev. Fadime Kâhya
32. KUM VE KÖPÜK
Halil Cibran
Çev. Kenan Sarıalioğlu
33. HUCKLEBERRY FINN'İN MACERALARI
Mark Twain
Çev. Bülent O. Doğan
34. MARTI
Anton Pavloviç Çehov
Çev. Ataol Behramoğlu
35. VANYA DAYI
Anton Pavloviç Çehov
Çev. Ataol Behramoğlu
36. BİR HANIMEFENDİNİN PORTRESİ
Henry James
Çev. Suzan Akçora
37. ÇOCUKLUĞUM
Maksim Gorki
Çev. Mazlum Beyhan
38. MARTIN EDEN
Jack London
Çev. Levent Cinemre
39. AYAKTAKIMI ARASINDA
Maksim Gorki
Çev. Koray Karasulu
40. BÜTÜN ŞİİRLERİNDEN SEÇMELER
Rainer Maria Rilke
Çev. Ahmet Cemal
41. BİR ELİN SESİ VAR
Anthony Burgess
Çev. Roza Hakmen
42. YİRMİ AŞK ŞİİRİ VE UMUTSUZ BİR ŞARKI
Pablo Neruda
Çev. Sait Maden
43. ŞATO
Franz Kafka
Çev. Regaip Minareci
44. YILDIZ GEZGİNİ
Jack London
Çev. Fadime Kâhya
45. MECZUP
Halil Cibran
Çev. Kenan Sarıalioğlu
46. KÜÇÜK BURJUVALAR
Maksim Gorki
Çev. Koray Karasulu
47. GENÇ BİR DOKTORUN ANILARI
Mihail Bulgakov
Çev. Tuğba Bolat
48. GİTANJALİ - İLÂHİLER
Rabindranath Tagore
Çev. Bülent Ecevit
49. DAVA
Franz Kafka
Çev. Gülperi Sert
50. BEN, CLAUDIUS
Robert Graves
Çev. Dost Körpe
51. ELLERİN ZAMANLARLA DOLU
Paul Celan
Çev. Ahmet Cemal
52. BİR KADININ YAŞAMINDAN YİRMİ DÖRT SAAT
Stefan Zweig
Çev. Mahmure Kahraman
53. DENİZ FENERİ
Virginia Woolf
Çev. Sevda Çalışkan
54. PİRAMİT
William Golding
Çev. Armağan İlkin
55. KARMAŞIK DUYGULAR
Stefan Zweig
Çev. İlknur İgan
56. GOG (I-II)
Giovanni Papini
Çev. Fikret Adil
57. KORKU
Stefan Zweig
Çev. İlknur İgan
58. ÖLÜMCÜL YUMURTALAR
Mihail Bulgakov
Çev. Tuğba Bolat

59. ÇATAL DİL
William Golding
Çev. E. Efe Çakmak
60. EKMEĞİMİ KAZANIRKEN
Maksim Gorki
Çev. Mazlum Beyhan
61. YAKICI SIR
Stefan Zweig
Çev. İlknur İgan
62. DR. JEKYLL İLE BAY HYDE
Robert Louis Stevenson
Çev. Celâl Üster
63. MUHTEŞEM GATSBY
F. Scott Fitzgerald
Çev. Fadime Kâhya
64. KÖPEK KALBİ
Mihail Bulgakov
Çev. Mustafa Yılmaz
65. GÖMÜLÜ ŞAMDAN
Stefan Zweig
Çev. Regaip Minareci
66. OLAĞANÜSTÜ BİR GECE
Stefan Zweig
Çev. İlknur İgan
67. GEZGİN
Halil Cibran
Çev. Kenan Sarıalioğlu
68. BENİM ÜNİVERSİTELERİM
Maksim Gorki
Çev. Mazlum Beyhan
69. MÜREBBİYE
Stefan Zweig
Çev. İlknur İgan
70. TANRI CLAUDIUS
Robert Graves
Çev. Deniz Betil
71. ÜÇ KIZ KARDEŞ
Anton Pavloviç Çehov
Çev. Ataol Behramoğlu
72. AY'A YOLCULUK
Jules Verne
Çev. Bertan Onaran
73. DOKTOR HASTALANDI
Anthony Burgess
Çev. Can Moralı
74. TOM SAWYER'IN MACERALARI
Mark Twain
Çev. Bülent O. Doğan
75. FELICE'YE MEKTUPLAR
Franz Kafka
Çev. Çağlar Tanyeri, Murat Sözen, Turgay Kurultay
76. VİŞNE BAHÇESİ
Anton Pavloviç Çehov
Çev. Ataol Behramoğlu
77. BOYALI PEÇE
W. Somerset Maugham
Çev. Meltem Aydın
78. FENİÇKA
Lou Andreas-Salomé
Çev. İlknur İgan
79. SERBEST DÜŞÜŞ
William Golding
Çev. Nilgün Miler
80. CEZA KOLONİSİNDE VE DİĞER ÖYKÜLER
Franz Kafka
Çev. Gülperi Sert
81. AMERİKA
Franz Kafka
Çev. Regaip Minareci
82. BABAYA MEKTUP
Franz Kafka
Çev. Regaip Minareci
83. ARAYIŞLAR
Lou Andreas-Salomé
Çev. İlknur İgan
84. DALGALAR
Virginia Woolf
Çev. Tülin Cansunar
85. İNGİLİZ VE AMERİKAN EDEBİYATINDA KISA ÖYKÜNÜN BÜYÜK USTALARI
Haz. Çev. Celal Üster
86. ERMİŞİN BAHÇESİ
Halil Cibran
Çev. Kenan Sarıalioğlu
87. AMOK KAŞUCUSU
Stefan Zweig
Çev. Nafer Ermiş
88. CLARISSA
Stefan Zweig
Çev. Gülperi Sert
89. DEFİNE ADASI
Robert Louis Stevenson
Çev. Nurettin Elhüseyni

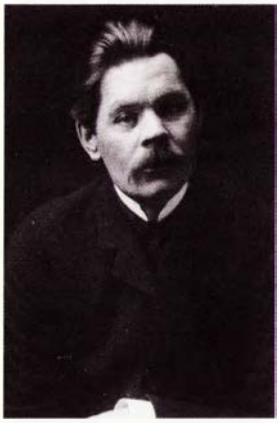
90. BİR ÇÖKÜŞÜN ÖYKÜSÜ
Stefan Zweig
Çev. Regaip Minareci
91. ANNE FRANK'IN HATIRA DEFTERİ
Türkçe Söyleyen: Can Yücel
92. DOKTOR OX'UN DENEYİ
Jules Verne
Çev. Alev Özgüner
93. YALNIZ BİR AVCIDIR YÜREK
Carson McCullers
Çev. Mehmet H. Doğan
94. 80 GÜNDE DÜNYA GEZİSİ
Jules Verne
Çev. Bertan Onaran
95. İNSANIN ESARETİ
W. Somerset Maugham
Çev. Tülin Er
96. MUTLU PRENS
Oscar Wilde
Çevirenler: Roza Hakmen / Fatih Özgüven
97. ALİCE HARİKALAR DİYARINDA
Levis Carroll
Çev. Sinan Ezber
98. AY IŞIĞI SOKAĞI
Stefan Zweig
Çev. Regaip Minareci
99. PİNOKYO
Carlo Collodi
Çev. Eğemen Berköz
100 DOKTOR MOREAU'NUN ADASI
H. G. Wells
Çev. Celâl Üster
101 DUVARCI USTASI DON GESUALDO
Giovanni Verga
Çev. Neyyire Gül Işık
102 ALTINCI KOĞUŞ
Anton Pavloviç Çehov
Çev. Yulva Muhurcişi
103 LORD JIM
Joseph Konrad
Çev. Dost Körpe
104. MECBURİYET
Stefan Zweig
Çev. Gülperi Sert
105. ARTAMONOVLAR
Maksim Gorki
Çev. Ayşe Hacıhasanoğlu
106. GÖRÜNÜR KARANLIK
William Golding
Çev. Can Moralı
107. ZAMAN MAKİNESİ
H. G. Wells
Çev. Celâl Üster
108. OTTLA'YA VE AİLEYE MEKTUPLAR
Franz Kafka
Çev. Regaip Minareci
109. RUTH
Lou Andreas-Salomé
Çev. İlknur İgan
110. ZACHARIUS USTA
Jules Verne
Çev. Alev Özgüner
111. BİR KUZEY MACERASI
Jack London
Çev. Levent Cinemre
112. GEÇMİŞE YOLCULUK
Stefan Zweig
Çev. Regaip Minareci
113. LEONARDO'NUN YAHUDA'SI
Leo Perutz
Çev. Zehra Aksu Yılmazer
114. USTA VE MARGARİTA
Mihail Bulgakov
Çev. Mustafa Kemal Yılmaz
115. ÜÇ YIL
Anton Pavloviç Çehov
Çev. Yulva Muhurcişi
116. KIZIL
Stefan Zweig
Çev. Regaip Minareci
117. BİR SAFDİLİN HATIRA DEFTERİ
Arkadi Averçenko
Çev. Mustafa Kemal Yılmaz
118. KIRIK KANATLAR
Halil Cibran
Çev. Kenan Sarıalioğlu
119. LYON'DA DÜĞÜN
Stefan Zweig
Çev. Gülperi Sert

120. RAHEL TANRI'YLA
HESAPLAŞIYOR
Stefan Zweig
Çev. Gülperi Sert
121. ŞEYTAN'IN GÜNLÜĞÜ
Leonid Andreyev
Çev. Barış Zeren
122. PATLAYAN
KUYRUKLUYILDIZLAR
Ekspresyonist Öyküler
Çev. Zehra Aksu Yılmazer
123. CEBERUT MARTIN
William Golding
Çev. Fadime Kâhya
124. ŞEYTAN TOZU
Leo Perutz
Çev. Zehra Aksu Yılmazer
125. BOZKIR - Bir Yolculuk Hikâyesi
Anton Pavloviç Çehov
Çev. Ayşe Hacıhasanoğlu
126. OZ BÜYÜCÜSÜ
L. Frank Baum
Çev. Volkan Yalçıntoklu
127. ÂDEM'DEN ÖNCE
Jack London
Çev. Levent Cinemre
128. İSTANBUL TRENİ
Graham Greene
Çev. Hüseyin Gündoğdu
129. ATEŞ YAKMAK
Jack London
Çev. Levent Cinemre
130. YAHUDA İSKARİOT
Leonid Andreyev
Çev. Mustafa Kemal Yılmaz
131. HOMEROS'UN KIZI
Robert Graves
Çev. Deniz Betil
132. MESELENİN ÖZÜ
Graham Greene
Çev. Mîna Urgan
133. KADRANSIZ SAAT
Carson McCullers
Çev. Can Moralı
134. HAYATIM
Anton Pavloviç Çehov
Çev. Yulva Muhurcişi
135. KIZIL KAHKAHA
Leonid Andreyev
Çev. Mustafa Kemal Yılmaz
136. DÜNYALAR SAVAŞI
H. G. Wells
Çev. Celâl Üster
137. PETER PAN
J. M. Barrie
Çev. Çiçek Öztek
138. UYANIŞ
Kate Chopin
Çev. Burcu Şahinli
139. CANAVAR
Stephen Crane,
Çev. Osman Çakmakçı
140. İNSANLIĞIN YILDIZININ
YÜKSELDİĞİ ANLAR
Stefan Zweig
Çev. İlknur İgan
141. DENİZLER ALTINDA YİRMİ BİN
FERSAH
Jules Verne
Çev. Berna Günen

Modern Klasikler Dizisi - 39

Rusya'da on dokuzuncu yüzyıl sonlarında patlak veren ekonomik kriz binlerce işçi ve köylüyü yaşamlarını sürdürecek imkânlardan yoksun bırakmıştı. Gorki'nin krizin vahim sonuçlarının hâlâ hissedildiği bir dönemde yazdığı *Ayaktakımı Arasında*, hem sosyal hem de manevi açıdan dibe vurmuş insanları konu edindiği yenilikçi oyunlarından biridir. Yazar, Çehov piyeslerindeki "çalkantısız" günlük yaşamın "rafine" havasını bu oyuna aktarırken, farklı dünya görüşlerinin çatışmasını gözlemlediği gerçeklere dayandırır.

Bir zamanlar amaçları olan bu insanları dibe doğru iten dünyanın gaddarlığı ve adaletsizliğidir. Ayaktakımını bizzat yaratan toplum, bununla yetinmemiş; insanlıktan çıkardığı bu "hayaletleri" daha da dibe itmek, hatta yok etmek için elinden geleni ardına koymamıştır. İnsanlar arasındaki kardeşlik, bireyin değeri ve en "hakir" insanda dahi içkin güzellikler unutulup gitmiştir.

MAKSİM GORKİ (1868-1936): Asıl adı Aleksey Maksimoviç Peşkov olan yazar, Nijni Novgorod'da doğdu. Edebiyatta sosyalist gerçekçi yaklaşımın öncüsü kabul edilir. Küçüklüğü Astrahan'da geçti. Beş yaşındayken babası ölüp, annesi yeniden evlenince Nijni Novgorod'a dönerek, orada anneanne ve dedesi tarafından büyütüldü. Dedesinin zoruyla sekiz yaşında çalışmaya başladı ve ayakkabı tamirciliğinden bulaşıkçılığa pek çok işte çalıştı. İlk romanı *Foma Gordeyev* 1899'da, Rus devrimci hareketine adadığı *Ana* adlı romanı ise 1906'da yayımlandı. 1906'da Rusya'dan ayrılarak, yedi yıl boyunca siyasi sürgün yaşamı sürdü. 1921-28 yılları arasında İtalya'da yaşayan Gorki, 1929'da kesin olarak SSCB'ye döndü ve ölümüne dek orada yaşadı. Yazarın diğer önemli yapıtları, 1913-23 yılları arasında yayımladığı *Çocukluğum*, *Ekmeğimi Kazanırken* ve *Benim Üniversitelerim*'den oluşan üçlemesiyle, *Küçük Burjuvalar* (1901), *Tolstoy'dan Anılar* (1967) ve *Artamonovlar*'dır (1925).

9 786053 322139

THG
0071901
RCH

10 TL